

KULTÚRA

ROČNÍK XXIII. – č. 1

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

15. JANUÁRA 2020

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,60 €

Nedávno nás opustil veľký slovenský výtvarník a spisovateľ so srdcom roduľuba, žijúci vo Florencii, autor hlavičky nášho časopisu Kultúra - majster Stano Dusík. V prvých ročníkoch sme publikovali mnohé jeho eseje. Patrili k tomu najkrajšiemu a najčistejšiemu, čo sme vám mohli sprostredkovať. So Stanom Dusikom sme chceli pripraviť veľký rozhovor v januári, keď sa chystal navštíviť Slovensko. Žiaľ, už sa mu môžeme iba poďakovať za všetko, čo urobil pre svetové a slovenské výtvarné umenie a literatúru. Nech jeho statočnú dušu prijme dobrotivý Pán Boh do svojho náručia.

Z večnosti záhrad sme sem prišli a do záhrad večnosti putujeme už od svojho narodenia. Každý z nás je pocestný na krátkej a namáhavej púti životom a krok za krokom sa blížime do rodnej Dediny, do Domu svojho Otca. Ako „márnotravný syn“, ktorý tu na zemi už všetko prehajdákal, dlho naberáme odvahu, aby sme sa nakoniec priznali a povedali si v hĺbke svojho unaveného srdca: veru lepšie sa darí sluhom v Dome môjho Otca ako mne biednemu a večne nespokojnému tulákovi bez domova na tejto cudzej zemi. Lebo zem, to je len prechodné bydlisko a nič trvalé na nej nenájdeš. Mnohí z nás si až príliš dávajú záležať, aby boli ako lacný román viazaný vo vlastnej svinskej či somárskej koži. Lenže lacné romány bez obsahu nik nečíta a skôr či neskôr skončia na smetisku alebo ich hodia do ohňa.

V mojom živote sú len dve veci isté – miesto a hodina môjho príchodu a to, že raz odídem. Smrť, to je po narodení tá druhá istota, aj keď neistého dáta. Každý rok som o rok starší, každý rok mám o rok menej, každým dňom som o deň bližšie k smrti. Smrť je jediná vec na tomto svete, ktorá mi robí najmenšie starosti, lebo viem, že sa jej nemožno vyhnúť. Viem, že raz ako úzkou bráničkou, ktorú som objavil už dávno v detstve, budem musieť ňou prejsť.

Bože, ako sa len ten čas vlečie. Ako keby

Ja som tvoj Boh

som na tej posteli ležal celú večnosť. A potichučky som sa vyplazil na dvor.

Prvé, čo mi padlo do očí, bol bledomodrý kastrólik, trochu otlčený a celý ožbrindaný, čo z neho kačice žrali. Pozerám na ten kastrólik a tu som zbadal niečo neuveriteľné. Jasne som videl ten kastrólik, ale videl som aj do vnútra modrého smaltovaného plechu, ktorý sa mi zdal, akoby ho tvorili milióny drobulinkých mušiek, ktoré sa hmýrili, ale jedna druhej sa nedotýkali. A tu som začul silný, ale príjemný hlas, ktorý mi hovorí:

„JA SOM TVOJ BOH!
ÁNO, SOM TAKÝTO,
AKO MA VIDÍŠ.“

Strašne som sa začudoval a pozrel som sa rýchle do neba. Gaštan spal v chládku ako zabitý. Prekvapilo ma to, lebo na taký hlas by sa musel určite zobudiť. Ale on sa ani nepohol. Vtom som si uvedomil, že ten hlas vychádzal zo mňa a ja som ho počul iba v sebe a sám.

Keď som sa lepšie rozhlídal po dvore, videl som, že všetko sa kúpe pre mňa doteraz v nepoznanom bielom svetle, ktoré som doposiaľ nikdy nevidel. Myslel som si, že asi na ten kastrólik a tu som svetlo nemalo so slnkom nič spoločné. Pozerám po dvore, vidím kastrólik, rebrík, videl som až k susedom na vysoký orech a ešte ďalej k potoku, aj vrby sa kúpali v tomto čudesnom svetle. Prizriem sa lepšie a tu som si všimol, že to svetlo vychádzalo zo všetkých všecičkých vecí. Vychádzalo z rebríka aj z toho modrého kastrólika, aj z orecha a užasol som, lebo to svetlo bolo v nich a so svetlom slnka nemalo nič spoločné.

Aj listy susedovho orecha vyžarovali toto svetlo. Dokonca aj vrby, ktoré boli hodne ďaleko. Hlavou mi prebleskla myšlienka: Pane Bože, veď toto je dáky zázrak! Hádam celý svet takto žiari. Aby som sa o tom presvedčil, vybehol som na ulicu, kde sme mali kus malej záhrady a v nej nasadené zemiaky. Žiarili aj tie.

Tu som si všimol, že mama, babka aj tetka, ktoré kopcovali tieto zemiaky, vyžarovali toto zázračné svetlo. Pozeral som sa po okolí a naozaj celý svet takto žiaril. Hlavou mi prebleskla myšlienka: Pane Bože, Ty si naozaj mojím Bohom, veď takéto niečo som ešte nikdá nikdy v živote nevidel.

Toto svetlo som vidal každý boží deň, a dokonca aj v noci. Takže som načisto stratil pojem o čase. Ešte šťastie, že každým dňom sa zoslabovalo. Asi na tretí alebo štvrtý deň sa moje oči vrátili do normálneho sveta a začal som vidieť veci také, aké sú.

Samozrejme, že som o tom, čo som videl a zažil, ani nemukol. A keby ma boli aj na švíky rezali, slovka by zo mňa nevytiahli. Kto raz takéto zažil, tomu by už darmo vysvetľovali, že nie je stvorenie Božie, že je z nejakej chlpatkej opice a musí byť prísny ateistom a mať správny vedecký svetonázor. Je nepochybné, že ja som vtedy musel mať tri a pol roka. Alebo tak nejako.

Na svete nejestvujú náhody, lebo všetko sa deje z vôle Božej.

A viem aj to, že až raz prejdem záhradou môjho života a dostanem sa na jej koniec, On mi znenazdajky otvorí túto tajnú bránku môjho detstva a ja celkom nebadane, bosými nohami, mokrými od rannej rosy, potichu vojdem do Záhrad večnosti.

Tak, a sme na začiatku 23. ročníka Kultúry. Kto by to predpokladal, že toľko vydržíme. Začínali sme v roku víťazstva dzurindovskej koalície, ktorá sa preslávila najmä toleranciou voči protizákonnej vojne proti Juhoslávii. Mimochodom, nám Slovákom vždy dejiny prinášali prevraty každých dvadsať-dvadsaťpäť rokov. Práve toľko prešlo od tohto pokusu nastoliť paradigmu cudziu slovenskému národu. Znamená to, že sa máme na čo tešiť?

Súdiac podľa vyhlásení prezidentky, podľa vyznamenani, ktoré

Držme sa

TEODOR KRÍŽKA

udeľuje, a podľa videí, v ktorých sa nám progresívci vyhrážajú návratom k masarykovskému duchu ČSR, máme ozaj dočinenia s partiou vlastizradcov, ktorí sa chcú zmocniť vlády, aby na Slovensku urobili poriadok. Sú na to vybavení všetkým, pýchou, cynizmom, schopnosťou predstierať cnosti a mylíť tak naivných, poctivých voličov, najmä tých, ktorí prídu k urnám po prvý raz.

Nejde o nijakú náhodnú akciu, akokoľvek by sme to s veľkou dávkou pochopenia chceli prijať. Je to rozsiahla, dobre naplánovaná spravodajská hra svetového Deep State, ktorý hľadá, kde by sa zakopal pre prípad, že v zúrivom boji s Trumpom v USA prehrá. V Poľsku ani Maďarsku nemá šancu, a tak sa chystá uchvátiť moc na Slovensku. To preto ten huriavk o fašizme! Potrebujú rozbiť štátnotvorné sily, aby si čo i len nedovolili pomyslieť na spoločné zostavenie vlády. Nakoniec, prezidentka už avizuje, že nijakú koalíciu s LSNS nepodporí, teda dopredu kalkuluje s úradníckou vládou, ktorá jej bude zobať z rúk, v nádeji, že budúce, alebo dokonca predčasné voľby prinesú liberálom ešte väčší úspech.

Prežívame ozaj krízové obdobie, keď Smer klesá k hranici, za ktorou sa už môže smerom k moci pozerat iba z opozičných lavíc. V dôsledku politiky predsedu SNS Danku ho tam môže poslať aj súčasný koalíčný partner, ktorý sa do parlamentu s veľkou pravdepodobnosťou ani nedostane.

Vonkoncom nejde o Smer ani o SNS, ide o všetko - o existenciu štátu ako takého, pretože progresivistické spiknutie vôbec nie je o liberalizme, ale o zasievani sváru u nás a v krajinách V4.

Už som písal, že Anglosasi už sto rokov bojujú s Ruskom a Nemeckom. Chceli ich oddeliť pomocou projektu Intermarium. Tento projekt brániaci nemecko-ruskej spolupráci však hrozí všeličím, možno aj novým paktom Ribbentrop Molotov.

Boj proti takzvaným rodovým stereotypom posúva hranice absurdnosti

Nechceme sme si už zvykli, že Veľká Británia v presadzovaní gender ideológie neustále posúva pomyselnú hranicu absurdnosti. Snaha o vykorenenie rodovej identity je v Británii všadeprítomná. Napríkladje stále viac pretláčaný názor, že mužská a ženská rodová identita nie je sú otázkou biológie, ale mali by vyplývať zo subjektívneho rozhodnutia jednotlivca, ktorý si má vraj sám určiť, či sa cíti byť mužom, ženou alebo nejakým „iným rodom“.

Najnovšie bol v Británii založený akýsi regulačný úrad, ktorého úlohou je zakazovať reklamy obsahujúce rodové stereotypy. Jedná sa vlastne úrad, ktorý sám rozhoduje o tom, čo bude označené za neprípustnýrodový (gender) stereotyp. Takto bola v Británii napríklad zakázaná reklama na elektrický automobil VW Golf. V reklame totiž vystupujú muži zobrazení vo vesmírnej stanici alebo pri športových aktivitách, ale posledná scéna ukazuje ako nové elek-

trické vozidlo prechádza okolo parku, v ktorom sedí na lavičke žena s kočíkom. A práve zobrazenie ženy ako matky starajúcej sa o dieťa je podľa liberálov neprípustným rodovým stereotypom s negatívnym dopadom na spoločnosť. Liberáli pritom nechápu, že zobrazenie ženy ako matky nie je niečo urážlivé, ale práve naopak, je to niečo správne a prirodzené.

Pritom reklamy v sebe skutočne môžu obsahovať reálne nebezpečenstvo, no obraz mamičky s kočíkom medzi ne určite nepatrí. Podľa nášho názoru je hlavným problémom reklám najmä vytváranie atmosféry globálnej konzumnej kultúry. V Národnej rade SR sme opakovane upozorňovali aj na to, že reklama sa čoraz viac orientuje na deti. Dokonca sme predložili návrh na zákaz reklamy v detských programoch, no žiadna iná politická strana nebola ochotná podporiť tento návrh.

Ale späť k Veľkej Británii. Boj proti „rodovým stereotypom“, ktorý sa

tu rozpútal je esenciálny prejav totality pretláčajúcej novodobé sociálne inžinierstvo. Veď za rodový stereotyp môže byť označená akákoľvek bežná rodinná činnosť v rámci tradičnej rodiny. Inak asi netreba pripomínať, že reklamy propagujúce homosexualitu alebo bezbrehý multikulturalizmus sú v Británii poriadku. Ale zobrazenie ženy ako matky s kočíkom je pre liberálov problematické. Oni by asi chceli, aby bola žena v reklamách zobrazovaná len ako egoistická karieristka, ideálne bezdetná a ešte k tomu aj zarytá feministka.

Aj príklad zakázanej reklamy ukazuje, že z politickej korektnosti sa v západnej Európe stalo zlaté tela, ktorému sa podaktorí jednotlivci bezducho klaňajú. Obávam sa, že toto je iba začiatok a boj proti takzvaným rodovým stereotypom bude v západnej Európe eskalovať do skutočne bizarných rozmerov.

Ing. MARTIN BELUSKÝ, PhD.

Audi et tace, si vis vivere in pace

Ponáška na Čechova

Ešte za minulého primátora som sa v podchode Prezidentského paláca postavil do radu žiadateľov o znovupotvrdenie dôchodcovskej zľavy na mestskú dopravu.

Predo mnou stála dvojica blahobytno odetých dám. Práve s vervou kritizovali nezmysel opätovného potvrdzovania zľavenky na mestskú dopravu.

- To je vrchol, ako nás ten Fico šikanuje takýmito nezmyslami, šveholila silnejšia z dvojice s výrazným mejkapom.

Druhá jej vehementne pritakávala a sypala šťavnaté matovičoviny na neprítomného premiéra. Pozrela na mňa, či sa nepridám. Keď som sa snažil odvrátiť hlavu, akože nič som nepočul, to zrejme povzbudilo jej bojový zápal.

- Vy s touto šikanou asi súhlasíte! Vybafla na mňa bez prípravy.

- Ó nie, považujem to tiež za nezmysel. Ibaže pán Fico za to asi nemôže, snažil som sa tlmiť ich rozhorčenie.

- Čože? Čo to hovoríte. Čítala som o tom aj v SME. Vstúpila do toho prvá, dominantná z dvojice.

- Ale to sa asi mylíte, predsa zľavy na mestskú dopravu sú vecou iba mesta a nie vlády, snažil som sa zmierniť ich hnev nad mojim výrokom.

- Nó vy asi budete nejaký ten Ficofil, keď sa ho zastávate. A určite aj Rusofil.

- Prečo myslíte? Vykoktal som stíšeným hlasom. Dámy si to vysvetlili ako môj ústup do defenzívy. Silnejšia dominantná dáma sa teda rozhodla ma usvedčiť aj z Rusofilstva.

- Čo myslíte, keby Rusi napadli Európu a Ameriku, kto by zvíťazil?

- No ak by pri tom nezničili Zem, tak asi ten silnejší - odpovedal som vážne.

- Hehe. No a kto je silnejší? - začali sa triumfálne prekrikovať obe dámy.

- Silnejší by bol ten kto má lepšie zbrane, kvalitnejšie velenie a viac vojakov ochotných padnúť za vlasť - spomenul som si matne na poučky z vojenskej prezenčnej služby. To dámy trochu vykoľajilo, lebo zrejme neboli na vojne.

- No povedzte jasne, vzchopila sa dominantnejšia dáma: Koho máte radšej Američanov či tých Rusov?

- No viete, ja mám najradšej ... marhuľový lekvár ... a vy?

- Ja tiež vyhľkla a k nej sa nadšene pridala dominantná dáma, ktorá však preferovala broskyňový cedený džem.

Naša debata žiaľ skončila, lebo dámy prišli na rad k okienku dopravného podniku. Pri odchode mi milo zakývali. Nuž čo už. Keby naše médiá namiesto hecovania písali len o gastronómii, tak by sme boli najláskavejší národ na svete.

A. Th.

Prosba

k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK690900000000000170427664

Vedeli ste, že najväčším „znečisťovateľom“ planéty je z pohľadu vyprodukovaného oxidu uhličitého samotná príroda? Počuli ste o škandálnej afére Climategate, ktorá odhalila manipuláciu klimatológov OSN s dátami? Tušili ste, že termín klimatická zmena vymyslel ropný magnát? Že svetový biznis s klimatickými odpustkami fičí na plné obrátky, z čoho majú radosť najmä bankári? O faktoch, ktoré sú známe i tým, ktoré sú známe menej som sa rozprávala s prekladateľom, historikom, autorom knihy „Obchodníci so strachom – sprievodca skeptika po klimatickej apokalypse“ a zakladateľom portálu Klimaskoptik.cz VÍTĚZSLAVOM KREMLÍKOM.

Pohodlne sa usadte a ako by možno povedal on sám – hlavne neprepadajte panike.

- Na to, aby sme pochopili celý príbeh, musíme sa vrátiť na jeho začiatok a urobiť si malý výlet do histórie. Dnes málokto z ľudí, „štrajkujúcich za klímu“ pozná meno muža, ktorý tému „Climatechange/Klimatická zmena“ takpovediac „vynašiel“. Tým mužom bol kanadský multimiliardár a ropný magnát Maurice Strong, agendou ktorého je globálna politika v oblasti klímy formovaná dodnes. V roku 1972 sa stáva zakladateľom Environmentálneho programu OSN (UNEP) – dáva dokopy a sponzoruje vtedy malú skupinku vedcov presvedčených o tom, že svet čelí katastrofickému otepleniu, z ktorého niet úniku. O šesťnásť rokov neskôr stojí businessman Maurice Strong aj pri založení Medzivládneho panelu OSN pre zmenu podnebia (IPCC), ktorý má dnes monopol na informácie o tzv. globálnom oteplňovaní. Maurice Strong je zároveň členom tzv. Rímskeho klubu, „elitného“ združenia vedcov, politikov a priemyselníkov, ktoré vzniká v roku 1968 v súkromnej usadlosti Davida Rockefellera v talianskom meste Bellagio. Práve spomínaný Rímsky klub vydáva v roku 1991 knihu Prvá svetová revolúcia, z ktorej si dovoľím zacitovať: „Zdá sa, že ľudia potrebujú spoločnú motiváciu v podobe spoločného nepriateľa, aby sa dokázali spojiť a spolupracovať... Keď neviete, čo s domácou politikou, odveďte pozornosť k hrozbám „zvonku“. Zjednotíme národy proti vonkajšiemu nepriateľovi – skutočnému, alebo tomu vymyslenému... Pri hľadani nového nepriateľa, ktorý nás zjednotí, nám napadlo, že sa na tento účel dá využiť znečistenie, hrozba globálneho oteplňovania, nedostatok vody, hladomor a podobne... Skutočným nepriateľom je však ľudstvo samo... Zem má rakovinu a tou rakovinou je ľudstvo.“ Toto je pomerne podivuhodný začiatok príbehu o globálnom oteplňovaní a klimatických zmenách, nie? Čo ďalšie by sme mali vedieť ešte predtým, ako sa ponoríme do témy?

- Dôležité je vedieť, že po vybudovaní UNEP sa Maurice Strong v 70. rokoch vrhol na nový projekt. Tým bolo vytvorenie apokalyptickej náboženskej New Age komunity v horách Colorado na ranči Baca Grande pri obci Crestone. Zhromaždil tu zástupcov všetkých hlavných náboženstiev sveta, ktoré tu majú spoločne prečkať ekologickú apokalypsu, aby boli základom budovania

nového poriadku v rozvalinách starého sveta. Plán využiť infraštruktúru svetových náboženstiev k hlásaniu apokalyptickej ideológie Rímskeho klubu bol geniálny. Dnes po desiatkach rokov už vidíme výsledky – napríklad budhistická deklarácia o klimatických zmenách. Ďalším produktom je červený pápež František a jeho encyklika Laudatio Si, ktorá nabáda k boju proti klíme. Maurice Strong si skrátka kryl chrbát a zálohoval. Ak by neuspeli snahy zmanipulovať vedu, tak môže na presadzovanie svojho programu použiť cirkev. Mali by to byť ale cirkevi

nesúhlasí. Práve títo „neposlušní“ vedci si v roku 2008 založili vlastný vedecký orgán, tzv. Nevládný panel pre zmenu podnebia (NIPCC). V čom ich kritika spočíva a prečo došlo k takejto forme vedeckej „revolúcie“?

- Vlakovou loďou Tretej správy IPCC sa stal tzv. Hokejkový graf Michaela Manna, ktorý vygumoval z dejín stredoveké klimatické optimum, aby to vyzeralo, že je najteplejšie za tisíc rokov. V roku 2003 ale kanadský bádateľ Steven McIntyre, geologický inžinier zbehlý v štatistickej analýze zistil, že celý graf je podvod vzniknutý účelovým vý-

V roku 2009 došlo k obrovskej afére, ktorá vstúpila do povedomia pod menom Climategate. Išlo o masívny únik kompromitujúcich interných dokumentov a mailov klimatológov OSN, zaoberajúcich sa výskumom klimatických zmien na University of East Anglia (UEA) v Norwichi. Zverejnená komunikácia vedcov spôsobila šok a ukázala, že dochádza k obrovskej manipulácii s faktami – vedci si prostredníctvom mailov vymieňali napr. tipy na „triky“, ktoré sa dajú použiť k ovplyvneniu teplotných hodnôt, nehodiacich sa do ich štúdií. Ukázalo sa aj

časť grafu a primaľujú sa iné údaje úplne odinaka! Lenže zmanipulované vyšetovanie aféry zamietlo pod koberec. Vyšetovatelia boli kamaráti podozrivých. Neobťažovali sa vypočuť ani svedkov a obžalobu – napríklad spomínaného Steve McIntyru. Lokajskí novinári ale pokojne písali, že nezávislé vyšetovanie vedca očistilo. Nedávno to malo vtipnú dohru. Kanadský profesor geografie Tim Ball povedal o Michaelovi Mannovi, že patrí za mreže a nie za katedru a Mann ho zažaloval za urážku. Tento rok ale Mann súd prehral, pretože odmietol súdu predložiť svoje dáta a súd teda nemohol posúdiť, či patrí za mreže alebo nie. Vari Mann niečo tají, že radšej riskuje pohrdanie súdom?

- Spomínali sme revoltu vedcov a založenie tzv. Nevládného panelu pre zmenu podnebia (NIPCC) ktorý je opozíciou voči oficiálnemu panelu OSN (IPCC). Treba však podotknúť, že vedci sa voči klimatológom – alarmistom búrili už dávnejšie predtým. Mám na mysli tzv. Heidelberskú výzvu z roku 1992, či Kodanskú výzvu z roku 2009. O čo išlo? Aká je situácia dnes? Aké slovo majú dnes vo svete vedci, ktorí s oficiálne propagovanou alarmistickou agendou nesúhlasia?

- V 80. rokoch boli voči otepľovacej hystérii skeptickí prakticky všetci veľikáni klimatológie. Hubert Lamb, Reid Bryson, Roger Revelle. Kto o vede niečo vie, tieto mená pozná. Lenže potom prišiel zlom. V roku 1992 na Summite Zeme v Riu vlády podpísali Medzinárodný dohovor o ochrane klímy (UNFCCC). Predsedal tomu náš starý známy Maurice Strong. Vlády sa zaviazali dotovať alarmistov, takže práve tam vznikla dotačná chobotnica, ktorá vedu postupne zadusila. V reakcii na Rio vznikla Heidelberská výzva, prostredníctvom ktorej poprední svetoví vedci proti tejto tmárskej revolúcii protestovali. „Znepokojuje nás, že na úsvite 21. storočia sa šíri iracionálna ideológia, ktorá sa stavia proti vedeckému a priemyselnému rozvoju a brzdi hospodársky a sociálny rozvoj.“ Výzvu podpísalo aj 72 nositeľov Nobelovej ceny, ale aj osobnosti ako Alvin Toffler, autor knihy Šok z budúcnosti, alebo Norman Borlaugh ktorého „zelená revolúcia“ vyšľachtila nové varianty plodín a nakŕmila Tretí svet. Obdobné výzvy neskôr podpísal aj taliansky fyzik Antonio Zichichi, predseda Svetovej federácie vedcov, ktorá sa zaoberá globálnymi hrozbami. Protesty boli však márne. A situácia po štvrt' storočí? Veda je dnes zotročaná absurdným systémom financovania, ktorý je jednak politický a jednak vedcov naháňa, aby publikovali brak. Žurnál Nature v máji 2016 hovorí doslova o „replikačnej kríze“ – množia sa výskumy, ktorých tvrdenia sa pri overení ukážu nepravdivé, nemožno ich takzvané „replikovať“. Nielen v klimatológii. Západné univerzity navyše ovládla politická korektnosť, takže kto nemá správny názor, tomu sa univerzita bojí dať priestor, aby sa nestala terčom teroru aktivistov.

(Pokračovanie na 10. strane)

Klímaskeptik Vítězslav Kremlík je optimista:

Apokalypsa sa nekoná, ľudstvo čakajú krajšie zajtrajšky

v pozícii slúžky. Cirkvi, ktoré sa podriadia novopohanskému uctievanu Matky Zeme. Podobne ako komunistický režim u nás cirkvi združil do prokomunistickej organizácie Pacem in terris.

- Spomínali sme Medzivládny panel OSN pre zmenu podnebia (IPCC), čo je jedna z komisií v rámci Strongovho Environmentálneho programu OSN (UNEP). IPCC je vedeckým orgánom, ktorý je poverený úlohou vyhodnocovať riziko zmeny klímy. Zajímavým faktom pritom je, že IPCC nevykonáva žiaden vlastný výskum, nemonitoruje klímu ani iné prírodné fenomény, ktoré s klímou súvisia. Na základe publikovanej vedeckej literatúry vydáva špeciálne správy, ktoré sú vo svete všeobecne rešpektované. Vďaka nim má teda akýsi monopol na informácie o globálnom oteplňovaní a klimatických zmenách. Medzivládny panel OSN pre zmenu podnebia je na jednej strane rešpektovaným vedeckým orgánom, na druhej strane sa mu nevyhýba ani kritika inej časti vedeckej obce, ktorá s jeho závermi

berom štatistických dát. Dôvera v Medzivládny klimatický panel OSN ochabla. Vtedy sa Fred Singer rozhodol vytvoriť mimovládnu protiváhu k tejto inštitúcii.

Atmosférický fyzik Fred Singer okrem iného stál za vývojom prvých meteorologických satelitov. Jeho organizácia Science and Environmental Policy Projekt (SEPP) vystupuje protialarmistickému skresľovaniu vedy dlhodobo. Keď teda IPCC vydala svoju ďalšiu správu (2007), už bola pripravená protiváha v podobe „Climate Change Reconsidered“. Tieto správy majú tisíce strán a podávajú prehľad o stovkách vedeckých štúdií z celého sveta – hocikedy ide o výskumy, ktoré IPCC z politických dôvodov zamlčuje. Napríklad, že populácia polárnych medvedov nevyumiera. Alebo silný vzťah medzi snežnou činnosťou a klímou na Zemi, o ktorej sa IPCC prakticky nezmienuje. Poukazujú na absenciu zdôvodnenia a akýchkoľvek výpočtov u výrokov IPCC, že väčšina oteplenia je „veľmi pravdepodobne“ vinou človeka.

to, že vedci zatajovali informácie, nabádali k odstráneniu množstva dát, ktoré alarmistickú teóriu o strašidelnom globálnom oteplňovaní nepotvrdovali a dokonca sa vyhrážali prípadnou diskreditáciou všetkých, ktorí by sa odvážili takéto práce zverejniť. Ako Climategate nakoniec dopadla? Medzivládny panel OSN pre zmenu podnebia (IPCC) vraj po prevalení kauzy svoju rétoriku výrazne zjemnil a pripustil, že vplyv človeka na klímu zrejme nebude tak výrazný, ako sa predpokladalo.

Z aféry Climategate nikto dôsledky nevyvodil. Hoci emaily klimatológov OSN, ktoré neznámy hacker zverejnil, boli dosť šokujúce. Napríklad Phil Jones, riaditeľ tých klimatológov z UEA sa v jednom chváli, ako šikovne zatajil verejnosti, že sa v severných zemepisných šírkach v období 1945-1990 klíma neoteplila. „Práve som použil Majkov trik, aby som zamaskoval ten pokles.“ Majkom myslí Michaela Manna, autora už spomínaného Hokejkového grafu, ktorý používal podobné figle. To sa jednoducho vygumuje nepohodlná

Vo štvrtok, 12. decembra 2019, Svätý Otec František celebroidal v Ríme slávnostnú sv. omšu k úcte Panny Márie Guadalupskej, patrónky amerického kontinentu. Pri tejto príležitosti predniesol aj homíliu. Ako to občas robieval, odložil bokom pripravený text a oslovil zhromaždených čitateľov Panny Márie (kňazstvo, členov diplomatického zboru, predstaviteľov amerických štátov, pútnikov a veriacich) vlastnými slovami. Medzi iným vyslovil aj vety, ktoré spôsobili veľký rozruch a citlivo sa dotkli mnohých mariánskych čitateľov na celom svete. Povedal: „Verná svojmu Majstroví, ktorý je jej Syn, a ktorý jediný je Vykupiteľ, nikdy nechcela vzítať nič, čo patrilo jej Synovi. Nikdy sa nepredstavovala ako Spoluvykupiteľka. Nie. Učenička. (po španielsky: Fiel a su Maestro, que es su Hijo, el único Redentor, jamás quiso para sí tomar algo de su Hijo. Jamás se presento como co-redentora. No. Discípula)... Keď sa obracajú na nás so žiadosťou, aby sme ju takto uctievali, alebo aby sme vyhlásili dogmu o jej spoluvykupiteľstve, náš postoj je: netreba sa zapodievať takýmto nezmyslom (po španielsky: tonteras)”.

Ako je všeobecne známe, mariánska úcta v Latinskej Amerike je veľmi rozšírená. Bazilika Panny Márie Guadalupskej (Nuestra Señora de Guadalupe) v Mexico City je najnavštevovanejším mariánskym pútnickým mestom na svete. Svätý pápež Ján Pavol II. navštívil túto svätyniu dvakrát (v roku 1979 a 1990), zaviedol deň zjavenia Panny Márie indiánskeho mládenca Juan Diegovi ako mariánsky sviatok do všeobecného liturgického kalendára s platnosťou pre celú Cirkev a povýšil ho zo stupňa ľubovoľnej spomienky na stupeň sviatku. A ten istý sv. Ján Pavol II. počas svojho pontifikátu nazval Pannu Máriu Spoluvykupiteľkou osemkrát, pri ôsmich rozličných príležitostiach.

Ako vidno, celkom inak sa k veci stavia jeho nástupca. Súčasný pápež František svoj postoj k titulu „Spoluvykupiteľka“ odôvodňuje tvrdením, že Panna Mária sa nikdy nepredstavovala ako Spoluvykupiteľka. To je pravda. V evanjeliách sa Mária skutočne predstavuje iba ako skromá „ancilla Domini - služobnica Pána“. Keby však kritériom jej početných titulov malo byť len to, čo povedala o sebe, naša mariánska úcta by sa scvrkla na úroveň našich odlúčených protestantských bratov, alebo by bola ešte chudobnejšia. Keby k vyhláseniu mariánskej dogmy bolo potrebné vlastné osvedčenie Panny Márie, nemali by sme ani jednu mariánsku dogmu, pretože nikde nie je zaznamenané, že by bola o sebe povedala: Som Bohorodička, Matka Božia. Nie je zaznamenané, že by bola tvrdila, že na konci svojho života bude nielen s dušou, ale i s telom vzatá do neba. Nikde o sebe netvrdila, že bola nepoškvrnená počatá... A napriek tomu Cirkev pokladala za múdre a potrebné vyhlásiť dogmy o jej Bohorodičovstve, o jej Nanebovzatí, o jej Nepoškvrnenom počatí... A čo je ešte zaujímavejšie: V roku 1862, osem rokov po vyhlásení dogmy o Nepoškvrnenom počatí, sa Panna Mária predstavila v Lourdoch dievčine Bernadete ako „Nepoškvrnené Počatie“! Potvrdila, že hlas prostého veriaceho ľudu bol autentickjší než argumenty mnohých učených teológov a váhanie mnohých vysokých cirkevných hodnostárov.

V tomto smere sa neotrasiteľne nesie aj presvedčenie nás, čitateľov Panny Márie. Je v súlade s výrokom, ktorý tak jednoducho a uisťujúco vyslovila dnes už blahoslavená matka Terézia z Kalkaty 14. augusta 1993: „The papal definition of Mary as Co-Redemptrix, Mediatrix, and Advocate will bring great graces to the Church“ (Papežská definícia Panny Márie ako Spoluvykupiteľky, Prostrednice a Orodovnice prinesie veľké milosti celej Cirkvi).

O spoluvykupiteľstve Panny Márie som viedol dlhý rozhovor s nebohým biskupom Pavlom Hnilicom v februári 2006. On bol tiež jezuitom, ako je ním aj súčasný pápež František, ale jeho názory na rolu Panny Márie vo vykúpení

diele našej spásy sú diametrálne odlišné. Odcitujem tu podstatné čiastky nášho rozhovoru, ako bol publikovaný v knižke Milosťou Božou zdobená (Magnificat, Bratislava 2006, s. 13-38):

*Pia, dulcis et benigna,
nullo prorsus luctu digna.
Si fluctum hinc eligeris
ut compassa Redemptori
captivato transgressori
tu Coredemptrix fieris.*

*Zbožná, sladká a láskavá,
Ty nezaslúhaš nijaký bôľ.
Vývolila si však trpieť,
aby – ako spolutrpiteľka Vykupiteľka –
si sa zajatému hriešnikovi
stala Spluvykupiteľkou
(Salzburský hymnál z 15. storočia)*

- Biskup P. Hnilica: ... ako prvú tému našich rozhovorov by som vybral účasť

byť účastní na diele vykúpenia našim utrpením. Sv. Pavol dosvedčuje, že Kristus chce náš príspevok na diele vykúpenia skrze naše pozemské utrpenie. V prvom liste ku Korinťanom hrdlo a seabedome píše: „Dei enim sumus adiutores...“ /po grécky: synergoi/ (1Kor 3, 9). Akí spolupracovníci, na čom spolupracujeme? Spolupracujeme na diele vykúpenia modlitbami, dobrými skutkami, našou každodennou prácou a hlavne našimi utrpeniami a bolesťami. A keď sme my spolupracovníci na diele vykúpenia, okolo nás je spolupracovníčkou Panna Mária – Spoluvykupiteľka.

Náš nebohý Svätý Otec Ján Pavol II. niekoľkokrát používal slovo Spoluvykupiteľka, najmä keď sa prihovárал chorým a trpiacim. V jednej svojej audiencii pre chorých, bolo to na sviatok Narodenia Panny Márie 8. sept. 1982, nazval našu Pannu Máriu Spoluvykupiteľkou, keď povedal:

„Moje slová sú adresované vám, drahí chorí, bratia a sestry!
Vyzývam vás, aby ste sa aj vy radovali v deň tohto sviatku, v ktorom si pripomínate narodenie Nepoškvrnenej našej matky Panny Márie. Mária, ktorá bola počatá a narodená bez akejkoľvek poškrvny hriechu, mala obdivuhodným spôsobom účasť na utrpeniach svojho Syna, aby sa stala Spoluvykupiteľkou ľudského pokolenia. (Tu Svätý Otec použil výraz Corredentrix). Viete, že každý bôľ, ktorý je spojený s bolesťou nášho Vykupiteľa má veľkú a nenahraditeľnú hodnotu pre spasenie duší. Preto vás prosím, aby ste pochopili nesmiernu hodnotu Vášho poslania ako trpitelia. Pre toto poslanie vyprosujem vám od Panny Márie útechu, posilu a tú najhlbšiu radosť, akú vie pripraviť pre vás len najčistejšie srdce Matky.“

F. VNUK: - Som veľmi rád, že začíname touto témou, ktorá je zvlášť aktuálna v tomto čase a práve na našom Slovensku. Z vlastnej skúsenosti viem, že aj mnohí inak dobromyseľní ľudia majú určité vyhrady proti tomuto titulu Panny Márie a kritizujú Vás osobne, že Vaša horlivosť v tomto smere je akoby preexponovaná a nie práve najpotrebnejšia. Pre duchovný život človeka sú vraj aj dôležitejšie veci, ktorým treba venovať pozornosť. Ako odpoviete týmto Vaším kritikom?

BISKUP P. HNILICA: - Začal by som takto: Náš Pán Ježiš Kristus keď bol vyvýšený na kríži dal svoju matku všetkým, ktorých svojou krvou vykúpil. Tento čin umierajúceho Spasiteľa a Vykupiteľa má nesmierne bohatý obsah a význam. Nikto nemôže poprieť, že Panna Mária bola prvou a najbližšou spolutrpiteľkou Ježiša Krista. Nikto nemohol tak intenzívne spolucítiť s jeho utrpením a bolesťami, ako tá, čo ho pod svojím srdcom nosila a porodila. Ona ho sprevádzala na jeho krížovej ceste na Kalváriu, stála pod krížom, keď umieral, prijala do lona jeho mŕtve telo a s veľkým bôľom ho kládla do hrobu. Už z tejto účasti na jeho úzkostiach a bolestiach vyplýva, že bola nielen spolutrpiteľkou, ale aj spoluvykupiteľkou, ako ju nazýva aj Svätý Otec Ján Pavol II.

A keď už hovoríme o utrpení a bolestnej smrti nášho Spasiteľa, chcel by som túto tému o spoluvykúpení otvoriť myšlienkou sv. Tomáša Akvinského. V nábožnej piesni „Klaniam sa ti vrúcne...“, ktorá je prekladom Tomášovho hymnu „Adoro te devote...“, sú aj slová: „Tvojej krvi stačí kvapka jediná, aby všetomíra zmyla sa vina.“ Teda Tomáš, jeden z najväčších teológov Cirkvi, tu hovorí, že jedna kvapka krvi Ježiša Krista stačí, aby spasila celý svet, sto svetov, slovom: celý vesmír. A na druhej strane máme slová sv. Pavla, ktorý z vnuknutia Ducha Svätého v svojom liste Kolosanom napísal: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev“ (Kol 1, 24)

Ako máme rozumieť tieto dve zdanlivé protirečenia? Keď jedna kvapka krvi Ježiša Krista stačí na záchranu celého sveta, prečo Kristus musel tak veľa trpieť a prečo Cirkev – teda ty, ja a každý kresťan, ktorý od zoslania Svätého Ducha na zemi žil – majú trpieť spolu s ním. Naša odpoveď môže byť iba z viery. Boh vo svojom nekonečnom milosrdenstve chcel našu spoluprácu na diele vykúpenia, ktoré jeho Syn získal pre nás a pre spásu všetkých duší. Práve tak, ako on vykúpil nás skrze svoje utrpenie, aj my môžeme

zachrániť, svojimi bolesťami prispieť k našej spásy. Ona nová Eva, matka žijúcich v Kristovi. Tam sa stala našou matkou, našou spoluvykupiteľkou. Tam – podľa želania svojho Božského Syna – nás slávnostne prijala za svojich, ako svoje deti.

Som presvedčený, že titul Spoluvykupiteľka je úplne legitímny a je z tých najvhodnejších titulov, ktorý teologicky definuje hĺbku a intenzitu Máriinej účasti na našom vykúpení. Keď hovoríme o spoluvykupiteľke implicitne ju uznávame nielen ako našu nebeskú matku, ale aj ako osobu vyvolenú Bohom a neodlučiteľne spojenú s Kristom pre naše spasenie. Stála pri svojom Synovi po celý čas jeho pozemského prebývania medzi nami. Začala ako matka Vykupiteľa už pri zvestovaní, ale pod krížom vierou dosiahla plnú účasť na vykúpení. Keď Ježiš povedal Márii: „Žena, hľa tvoj syn“ jej univerzálne materstvo a spoluvykupiteľstvo bolo slávnostne vyhlásené celému svetu. To je v úplnej zhode s učením Cirkvi. Otcovia Cirkvi Justín a Irenej už od 2. storočia nám pripomínajú, že skrze jednu ženu – Evu – nešťastie prišlo na svet, ale skrze druhú ženu – Máriu – prišlo k nám spasenie.

A preto si myslím, že by sme sa vôbec nemali báť nazývať našu Pannu a Matku Spoluvykupiteľkou, lebo ona ňou skutočne aj je. Ja som presvedčený, že výhrady a opozícia, s ktorými sa tento titul stretáva dnes, budú raz prekonané, pretože svetlo Ducha Svätého osvieti mysle a srdcia ľudí a bude stále viac a viac tých, ktorí ju budú vidieť a uctievať ako Spoluvykupiteľku.

F. VNUK: - V tomto smere nech je nám útechou skutočnosť, že v minulosti každá mariánska dogma mala svojich kritikov a odporcov.

BISKUP P. HNILICA: To mala, pretože diabol je odevkým nepriateľom Ženy (Zjv 12, 4-6). Začiatok tohto nepriateľstva medzi Ženou a Hadom, medzi jej pokolením a Hadovým pokolením, je v raji. A diabol vždy kládol veľké prekážky akýmkoľvek prejavom úcty k Žene, ktorá pošliapie jeho hlavu. Mojm priateľom a mariánskym čitateľom vždy pripomínam, aké veľké a dlhotrvajúce dišputy boli medzi teológmi prv, než bola vyhlásená dogma o Nepoškvrnenom počatí. Ale modlitbami, obetami a pokorným a dôkladným štúdiom teologickej a dogmatickej vedy sa dospelo k záveru, že je žiaduce, aby Cirkev definovala dogmu o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie. Dogma bola vyhlásená v roku 1854 a tu predovšetkým treba ďakovať stredovekému františkánskemu teológovi bl. Jánovi Duns Scotovi (1265-1308), ktorý zhrnul svoje argumenty do troch slov: potuit, decuit, ergo fecit. Inými slovami: jej syn Ježiš, ako Boh mohol urobiť, aby jeho

matka bola počatá bez škvrny dedičného hriechu, patrilo sa, aby tak urobil a teda to aj urobil. Panna Mária to potvrdila svojím zjavením v Lourdoch.

Dnes sa nachádzame v podobnej situácii. Panna Mária prisľúbila vo Fatime, že na konci jej Nepoškvrnené Srdce zvíťazí. Ja verím, že my sme blízko tohto víťazstva, ale ten rozhodný boj, ktorý sa spomína v Apokalypse, sa ešte neodohral. A práve pre toto každý deň mali by sme obnovovať naše zasvätenie sa Panne Márii a tak pripravovať cestu k víťazstvu, t.j. ku konečnému prijatiu aj tej dogmy. V duchu sv. Ludovíta Grignonu z Montfortu, sv. Maximiliána Kolbeho veríme v moc Spoluvykupiteľky, ktorá nakoniec rozšliape hlavu hada. Jej pokora bude vždy víťaznou nad pýchou Satana a aj nad pýchou človeka. A pretože Panna Mária vždy spolupracovala s Pánom Ježišom a oni dvaja sú – podľa názoru mnohých biblistov a teológov – nerozlučiteľne spo-

jení, hlavný víťaz tohto apokalyptického zápasu bude jej potomstvo, ktorým je jej Syn a celé jeho Mystické telo.

F. VNUK: - Vy často opakujete, že Ján Pavol II., ktorého biskupské heslo bolo Totus Tuus – Celý Tvoj, t.j. celý Máriin, bol pápež, ktorý viac ako iný pápež v minulosti, upriamil svetlo aj na tajomstvo Panny Márie – trpiacej matky pod krížom. Počas svojich rozličných príhovorov, kázni a iných dokumentov Ján Pavol II. viac než dvestokrát sa dotýka mariánskej témy, ktorá je veľmi úzko spojená s duchovným materstvom Márie ako matky všetkých ľudí. Prečo potom Ján Pavol II. nevyhlásil dogmu o Márii ako Spoluvykupiteľke?

Ján Pavol II. bol bezpochyby mariánsky pápež a jeho úcta k Pannu Márii by mala byť príkladom každému príslušníkovi Božieho ľudu, či je biskup, kňaz, člen rehole alebo obyčajný veriaci. Trikrát putoval do Fatimy, zasvätil Rusko Nepoškvrnenému srdcu Panny Márie, modlil sa a vyzýval k modlitbe sv. Ruženca a rozšíril túto mariánsku pobožnosť o ďalších päť tajomstiev svetla, v svojich príhovoroch niekoľkokrát použil výraz „Spoluvykupiteľka“.

Dogmu síce nevyhlásil, ale pripravoval pôdu na jej vyhlásenie. Veď aj v Biblii máme príklad, že kráľ Dávid nazhromaždil materiál na veľkolepú stavbu jeruzalemského chrámu a dieľo potom dokončil jeho nástupca. Nepochybujem, že úcta k Pannu Márii v Cirkvi bude iba rásť, zvrúcnie, prehĺbi sa a keď príde plnosť času, zasiate zrno dozreje a prinesie bohatý úrodu. To nie je otázka, či sa tak stane, iba otázka, kedy sa tak stane.

....

F. VNUK: - Myslím, že toto je vhodný moment, aby sme sa pozreli do minulosti a ozrejmili si, ako sa táto spoluvykupiteľská úloha Panny Márie vyvíjala v dejinách Cirkvi. Kedy sa začal objavovať titul „Spoluvykupiteľka“?

BISKUP P. HNILICA: - Poznanie, že Panna Mária je spoluvykupiteľkou je implicitne zakotvené v označení Panny Márie ako novej Evy, a teda siaha do najstarších dejín kresťanstva, do 2. storočia. Explicitný výraz „Spoluvykupiteľka“ sa však objavuje až v 15. storočí. V známom Salzburskom kancionáli sa nachádza pekná hymnická pieseň na oslavu Panny Márie, ktorú uvádzaš ako motto tohto nášho rozhovoru. Pieseň vebí Pannu Máriu, ktorá sa „človekovi väziacemu v zajatí hriechu stala Spoluvykupiteľkou“ (...captivato transgressori tu Coredemptrix fieres).

Ja vôbec nepochybujem, že kresťanstvo už od najstarších čias si bolo vedomé veľkých spoluvykupiteľských zásluh Panny Márie, ale nebolo teológov, ktorí by to boli vedeli primerane

Pápež František a Panna Mária - Spoluvykupiteľka

Panny Márie na našom vykúpení; účasť z Božej vôle, ktorá ju robí Spoluvykupiteľkou.

F. VNUK: - Som veľmi rád, že začíname touto témou, ktorá je zvlášť aktuálna v tomto čase a práve na našom Slovensku. Z vlastnej skúsenosti viem, že aj mnohí inak dobromyseľní ľudia majú určité vyhrady proti tomuto titulu Panny Márie a kritizujú Vás osobne, že Vaša horlivosť v tomto smere je akoby preexponovaná a nie práve najpotrebnejšia. Pre duchovný život človeka sú vraj aj dôležitejšie veci, ktorým treba venovať pozornosť. Ako odpoviete týmto Vaším kritikom?

BISKUP P. HNILICA: - Začal by som takto: Náš Pán Ježiš Kristus keď bol vyvýšený na kríži dal svoju matku všetkým, ktorých svojou krvou vykúpil. Tento čin umierajúceho Spasiteľa a Vykupiteľa má nesmierne bohatý obsah a význam. Nikto nemôže poprieť, že Panna Mária bola prvou a najbližšou spolutrpiteľkou Ježiša Krista. Nikto nemohol tak intenzívne spolucítiť s jeho utrpením a bolesťami, ako tá, čo ho pod svojím srdcom nosila a porodila. Ona ho sprevádzala na jeho krížovej ceste na Kalváriu, stála pod krížom, keď umieral, prijala do lona jeho mŕtve telo a s veľkým bôľom ho kládla do hrobu. Už z tejto účasti na jeho úzkostiach a bolestiach vyplýva, že bola nielen spolutrpiteľkou, ale aj spoluvykupiteľkou, ako ju nazýva aj Svätý Otec Ján Pavol II.

A keď už hovoríme o utrpení a bolestnej smrti nášho Spasiteľa, chcel by som túto tému o spoluvykúpení otvoriť myšlienkou sv. Tomáša Akvinského. V nábožnej piesni „Klaniam sa ti vrúcne...“, ktorá je prekladom Tomášovho hymnu „Adoro te devote...“, sú aj slová: „Tvojej krvi stačí kvapka jediná, aby všetomíra zmyla sa vina.“ Teda Tomáš, jeden z najväčších teológov Cirkvi, tu hovorí, že jedna kvapka krvi Ježiša Krista stačí, aby spasila celý svet, sto svetov, slovom: celý vesmír. A na druhej strane máme slová sv. Pavla, ktorý z vnuknutia Ducha Svätého v svojom liste Kolosanom napísal: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev“ (Kol 1, 24)

Ako máme rozumieť tieto dve zdanlivé protirečenia? Keď jedna kvapka krvi Ježiša Krista stačí na záchranu celého sveta, prečo Kristus musel tak veľa trpieť a prečo Cirkev – teda ty, ja a každý kresťan, ktorý od zoslania Svätého Ducha na zemi žil – majú trpieť spolu s ním. Naša odpoveď môže byť iba z viery. Boh vo svojom nekonečnom milosrdenstve chcel našu spoluprácu na diele vykúpenia, ktoré jeho Syn získal pre nás a pre spásu všetkých duší. Práve tak, ako on vykúpil nás skrze svoje utrpenie, aj my môžeme

zachrániť, svojimi bolesťami prispieť k našej spásy. Ona nová Eva, matka žijúcich v Kristovi. Tam sa stala našou matkou, našou spoluvykupiteľkou. Tam – podľa želania svojho Božského Syna – nás slávnostne prijala za svojich, ako svoje deti.

Som presvedčený, že titul Spoluvykupiteľka je úplne legitímny a je z tých najvhodnejších titulov, ktorý teologicky definuje hĺbku a intenzitu Máriinej účasti na našom vykúpení. Keď hovoríme o spoluvykupiteľke implicitne ju uznávame nielen ako našu nebeskú matku, ale aj ako osobu vyvolenú Bohom a neodlučiteľne spojenú s Kristom pre naše spasenie. Stála pri svojom Synovi po celý čas jeho pozemského prebývania medzi nami. Začala ako matka Vykupiteľa už pri zvestovaní, ale pod krížom vierou dosiahla plnú účasť na vykúpení. Keď Ježiš povedal Márii: „Žena, hľa tvoj syn“ jej univerzálne materstvo a spoluvykupiteľstvo bolo slávnostne vyhlásené celému svetu. To je v úplnej zhode s učením Cirkvi. Otcovia Cirkvi Justín a Irenej už od 2. storočia nám pripomínajú, že skrze jednu ženu – Evu – nešťastie prišlo na svet, ale skrze druhú ženu – Máriu – prišlo k nám spasenie.

A preto si myslím, že by sme sa vôbec nemali báť nazývať našu Pannu a Matku Spoluvykupiteľkou, lebo ona ňou skutočne aj je. Ja som presvedčený, že výhrady a opozícia, s ktorými sa tento titul stretáva dnes, budú raz prekonané, pretože svetlo Ducha Svätého osvieti mysle a srdcia ľudí a bude stále viac a viac tých, ktorí ju budú vidieť a uctievať ako Spoluvykupiteľku.

F. VNUK: - V tomto smere nech je nám útechou skutočnosť, že v minulosti každá mariánska dogma mala svojich kritikov a odporcov.

BISKUP P. HNILICA: To mala, pretože diabol je odevkým nepriateľom Ženy (Zjv 12, 4-6). Začiatok tohto nepriateľstva medzi Ženou a Hadom, medzi jej pokolením a Hadovým pokolením, je v raji. A diabol vždy kládol veľké prekážky akýmkoľvek prejavom úcty k Žene, ktorá pošliapie jeho hlavu. Mojm priateľom a mariánskym čitateľom vždy pripomínam, aké veľké a dlhotrvajúce dišputy boli medzi teológmi prv, než bola vyhlásená dogma o Nepoškvrnenom počatí. Ale modlitbami, obetami a pokorným a dôkladným štúdiom teologickej a dogmatickej vedy sa dospelo k záveru, že je žiaduce, aby Cirkev definovala dogmu o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie. Dogma bola vyhlásená v roku 1854 a tu predovšetkým treba ďakovať stredovekému františkánskemu teológovi bl. Jánovi Duns Scotovi (1265-1308), ktorý zhrnul svoje argumenty do troch slov: potuit, decuit, ergo fecit. Inými slovami: jej syn Ježiš, ako Boh mohol urobiť, aby jeho

matka bola počatá bez škvrny dedičného hriechu, patrilo sa, aby tak urobil a teda to aj urobil. Panna Mária to potvrdila svojím zjavením v Lourdoch.

Dnes sa nachádzame v podobnej situácii. Panna Mária prisľúbila vo Fatime, že na konci jej Nepoškvrnené Srdce zvíťazí. Ja verím, že my sme blízko tohto víťazstva, ale ten rozhodný boj, ktorý sa spomína v Apokalypse, sa ešte neodohral. A práve pre toto každý deň mali by sme obnovovať naše zasvätenie sa Panne Márii a tak pripravovať cestu k víťazstvu, t.j. ku konečnému prijatiu aj tej dogmy. V duchu sv. Ludovíta Grignonu z Montfortu, sv. Maximiliána Kolbeho veríme v moc Spoluvykupiteľky, ktorá nakoniec rozšliape hlavu hada. Jej pokora bude vždy víťaznou nad pýchou Satana a aj nad pýchou človeka. A pretože Panna Mária vždy spolupracovala s Pánom Ježišom a oni dvaja sú – podľa názoru mnohých biblistov a teológov – nerozlučiteľne spo-

formulovať. Každá dogma o Panne Márii má svoje adventné obdobie čakania a priprav a potom prechádza štádiom diskusií, objasňovania pojmov a konfliktu názorov. Dnes je situácia taká, že titul Spoluvykupiteľka je tzv. diskutabilná otázka; inými slovami, nie je to článok viery, ale na druhej strane je celkom legitímne oslovovať a uctievať Matku Božiu pod týmto titulom. Viacerí vynikajúci súčasní teológovia, ako napríklad prof. Jean Galot SJ, alebo prof. Brunero Gherardini sa vyslovili, že titul „spoluvykupiteľka“ najlepšie vystihuje učenie Cirkvi o mimoriadnej účasti Panny Márie na Kristovom vykupiteľskom diele.

F. VNUK: - Ale na druhej strane sú teológovia, ktorí namietajú, že titul „Spoluvykupiteľka“ akoby odoberal zo zásluh Ježiša Krista ako jediného Vykupiteľa a jediného Sprostredkovateľa medzi Bohom a ľuďmi. Ďalej tvrdia, že už bolo dosť mariánskych dogiem a že ďalšia dogma by bola iba prekážkou ekumenického dialógu.

BISKUP P. HNILICA: - Podľa mňa obe námietky sú neopodstatnené. Titul „Spoluvykupiteľka“ vôbec neodoberá z nekonečných zásluh Vykupiteľa Ježiša Krista. Ani nestavia Panu Máriu na roveň Kristovi alebo dokonca nad Krista, ale vedľa Krista. Bola spoluúčastníčkou jeho utrpenia – ako to spievame v krásnej stredovekej piesni: Stabat Mater dolorosa, juxta crucem lacrimosa (Stála Matka bolestivá, vedľa kríža žalostivá) – a v tom zmysle „na svojom tele doplňovala to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev“ (porov. Kol 1, 24). Ako „spolupracovník“ nijako neuemenšuje postavenie hlavného pracovníka, ani spoluvykupiteľka nezmenšuje postavenie Vykupiteľa.

Rovnako si neviem predstaviť, ako naši odlúčení bratia, ktorí rešpektujú učenie cirkevných otcov a tradíciu prvej Cirkvi, by mohli vidieť v mariánskej účte prekážku zblíženia. Ved' aj v našom pozemskom konaní úcta matky panovníka, vysokého hodnostára – svetského či cirkevného – je vlastne úctou voči jej synovi, je založená na postavení jej syna a nijako neohrozuje ani nedegraduje toto jeho postavenie.

Všetkým kritikom mariánskej úcty by som chcel pripomenúť slová jedného z najväčších teológov 20. storočia. Hans Urs von Baltasar napísal: Man schämt sich einer Christenheit, der sich heute ihrer Mutter schämt (Hanbiť by sme sa mali za kresťanstvo, ktoré sa dnes hanbí za svoju matku).

Znovu zdôrazňujem: úcta k Panne Márii ako k spoluvykupiteľke ľudského pokolenia, nie je nová, nie je čosi, čo vymysleli a chcú presadiť niekto horlivci alebo dokonca nejakí „extrémisti“ v súčasnej dobe; naopak, ide o prejav starého kultu, ktorý dozrieva v našich časoch.

F. VNUK: - Mohli by ste v tejto súvislosti spomenúť, aký postoj k tejto otázke majú tie najvyššie cirkevné autority, t. j. pápeži a Svätá stolica?

BISKUP P. HNILICA: - O tom jestvuje už celá literatúra. Máme tu poruke knihu, ktorú napísal môj drahý spolupracovník o. Paul Maria Sigl, Die Frau aller Voelker (Amsterdam-Roma 1998) a z nej tu uvediem niektoré príklady. Od čias pontifikátu sv. Pia X. (1903-1914) sa titul „spoluvykupiteľka“ už stále častejšie objavuje tak v prejavoch pápežov, ako aj v oficiálnych dokumentoch Sv. stolice. V roku 1908 Pius X. povýšil sviatok Sedembolestnej Panny Márie na „duplex II. classis“ a pri tej príležitosti sa v patričnom dekrete (uverejnenom v oficiálnom bulletin Acta Apostolicae Sedis) vyslovuje želanie, aby „povýšením tohto sviatku... vzrástla úcta k milosrdnej Spoluvykupiteľke“. O šesť rokov neskôr šlo Sväté ofícium udelilo 500 dní odpustkov za modlitbu končiacu slovami: „Chválime tvoje povýšenie, ktorým Ťa Boh obdaril, aby si bola pravou Matkou Boha, vždy Pannou, počatou bez škvrny dedičného hriechu a Spoluvykupiteľkou ľudského pokolenia.“

Jeho nástupca, Benedikt XV. v apoštolickom liste Inter Sodalicia píše: „Ona (t.

j. Panna Mária) spolu s Kristom vykúpila ľudské pokolenie.“

Podobne aj Pius XI. v roku 1933 vo svojom príhovore k pútnikom z Vincenzy povedal: „Náš Vykupiteľ pokladal za vhodné, aby jeho matka mala účasť na jeho diele a preto ju oprávnené vyzývame pod menom Spoluvykupiteľka.“ V inej modlitbe na záver jubilejného roka 1925 nachádzame tieto pekné a hlboké slová: „Ó, matka lásky a milosrdenstva, keď tvoj drahý Syn završoval vykúpenie ľudského pokolenia na oltári kríža, stála si vedľa

Úvod ku knihe napísal karmelitán O. Jesús Castellano Cervera, poradca Kongregácie pre náuku viery, ktorý nazýva knihu „evanjeliom podľa Fatimy“. Máriino spoluvykupiteľstvo je v nej potvrdené na ôsmich miestach. Sestra Lucia ju nazýva „spoluvykupiteľkou ľudského rodu“... „spoluvykupiteľkou ľudstva spolu s Kristom“... spomína ju ako osobu najbližšiu Kristovi, ktorá so svojím ukrižovaným Synom zdieľala „najbolestnejšie umučenie ako spoluvykupiteľka“, a na inom mieste ju predstavuje ako tú, čo

klamáciu „poslednej mariánskej dogmy“, kde by sa vyhlásilo za článok viery, že Mária je Spoluvykupiteľka, Sprostredkovateľka a Orodovnica. Túto žiadosť podporilo svojim podpisom asi 40 kardinálov, 370 arcibiskupov a biskupov a viac než 4 milióny veriacich.

BISKUP P. HNILICA: - To je jeden z typických prejavov „hlasu ľudu“. Viem o ňom a dobre poznám aj tých, čo túto kampan organizovali. Nemôžem však tvrdiť, že to bezvýhradne schvaľujem. Trošku mi to pripomína politické agitácie.

neho a trpela si s ním ako Spoluvykupiteľka.“

A tak by sa dalo pokračovať až po nedávno zomrelého Jána Pavla II., ktorý počas svojho 26-ročného pontifikátu použil výraz „Spoluvykupiteľka“ osemkrát!

F. VNUK: - Spomínali ste, že aj mnohé vynikajúce osobnosti nášho veku hovoria o Panne Márii ako o spoluvykupiteľke.

BISKUP P. HNILICA: - Tu by som chcel osobitne vyzdvihnúť postavu sestry Lucie, ktorej (spolu s jej bratancom Františkom a sesternicou Hyacintou) sa zjavila Panna Mária vo Fatime a odovzdala jej dôležité poslanstvo pre dnešnú dobu. V roku 2001 vyšla jej kniha Gli appelli del messaggio di Fatima (Výzvy fatimského poslanstva).

mala „poslanie spoluvykupiteľky“.

V 20. storočí tlmočníkmi svedectva o Panne Márii ako spoluvykupiteľke boli také jasné svetlá Katolíckej cirkvi, ako sv. Františka Cabrini, sv. Maximilián Kolbe, sv. Leopold Mandič, sv. Terézia Benedikta od Križat (Edita Steinová), sv. P. Pio z Pietrelciny, sv. Josémaría Escrivá, bl. Matka Tereza z Kalkaty a ďalší. Dvadsať storočie bolo v tomto smere svedkom mnohých pozoruhodných pohybov, najmä v širokých vrstvách veriaceho ľudu. A tieto pohyby nemôžu ostať nepovšimnuté, pretože aj v cirkevných kruhoch sa riadia zásadou Vox populi – vox Dei (hlas ľudu – hlas Boží).

F. VNUK: - Nedávno som čítal, že Sv. Otci už bola predložená žiadosť o pro-

Ja si myslím, že oveľa účinnejšie by boli kampane modlitieb, pokojné vysvetľovanie a poučovanie a trpezlivé čakanie. Pán Boh nemeria čas ľudskou mierou. Aj my sa musíme obmedziť na prostriedky, ktoré sú primerané tejto záležitosti, ktorá nie je svetská, ale vrcholne duchovná. To znamená, že sa predovšetkým budeme modliť, aby Duch Svätý osvietil v prvom rade tých, čo riadia Cirkev a potom aj všetkých veriacich, aby lepšie pochopili Máriino postavenie v dejinách spásy a vedení Duchom Svätým konali podľa vôle Božej.

F. VNUK: - A nakoniec by som Vám chcel položiť takú svetácku otázku. Žijeme v materialistickom svete, kde sa hľadajú konkrétne, viditeľné a hmatateľné výsledky. Bude mať vyhlásenie dogmy ne-

jaké praktické následky? Budeme svedkami nejakých závažných zmien, alebo bude všetko, ako predtým. A ďalej: potrebuje Panna Mária ďalší titul? Ved' v jednej z prefrácií sa nachádzajú slová, ktoré sa iste vzťahujú aj na Panu Máriu: „Ty nepotrebuješ našu oslavu... naše chvály nič nepridávajú k tvojej veľkosti.“

BISKUP P. HNILICA: - Tá prvá otázka je viac-menej špekulatívneho typu a predpokladá dar proroctva, ktorý ja nemám. Ale jedna vec je istá: zavŕši sa víťazstvo Ženy nad Hadom a na zem zostúpia prúdy duchovných dobrodení. Bol som raz na konferencii, kde podobnú otázku predložili jednému prednášateľovi, ktorého meno si už nepamätám. Dobre si však pamätám jeho odpoveď. Povedal: „Vyhlásenie dogmy nezatrásie svetom, ale je isté, že otrásie peklom. Náš starý protivník Satan dostane taký výprask, akého sa mu nedostalo od vtedy, čo Kristus vykvrácal na kríži. A kým si bude lízať zasadené rany, nebude môcť 'na záhubu duší potulovať' sa po svete' a nebude môcť zväzdať ľudstvo k vojnám, svárom, sebecku a zmyselnostiam.“

Ešte by som dodal, že podobné výhrady som počul, keď sme vyvíjali úsilie, aby Svätý Otec zasvätil Rusko Nepoškvrnenému srdcu Panny Márie. Aj vtedy nám mnohí kritici hovorili: „A myslíte si, že jeden akt zasvätenia zmení beh sveta?“ A vidíš, zmenil! Rok po zasvätení prišiel Gorbačov a päť rokov po zasvätení bol zbúraný Berlínsky múr a skončila komunistická tyrania v Európe. Ako hovorievali starí Rimania: Sapienti sat est – múdre mu by to malo stačiť!

K druhej otázke, či Panna Mária potrebuje ďalší titul. Nepotrebuje, ale my to potrebujeme, aby sme jej prejavili našu úctu. Možno, že tento prejav úcty nič nepridáva k jej veľkosti. Ved' už je kráľovnou anjelov, patriarchov, prorokov, apoštolov, mučeníkov, vyznávačov, panien atď. Ale táto úcta dáva čosi nám: duchovne nás obohacuje a prispieva k našej spásy.

F. VNUK: - Viem, že na túto tému by sa dalo veľa hovoriť. Nechcem však, aby náš rozhovor bol príliš dlhý. Čo by ste ešte chceli povedať na záver?

BISKUP P. HNILICA: - Len toľko, že my mariánski citelia nesmieme upadať na duchu, musíme vytrvať a ak niečo ďalšie robiť, tak potom iba zintenzívniť naše modlitby. Máme prísľub Panny Márie, že nakoniec jej Nepoškvrnené srdce zvíťazí a ja verím, že čiastkou toho víťazstva bude aj všeobecné a oficiálne uznanie celého kresťanského sveta, že Mária je Spoluvykupiteľka, Sprostredkovateľka a Orodovnica.

Bude záležať na nás, ako sa my zapojíme do tohto boja za víťazstvo jej Nepoškvrneného srdca, či sa to stane aj s našou spolupracou, alebo bez nás. Ja si myslím, že každý z nás má záujem, aby sme mohli spolupracovať s Božou milosťou. Boh to chce.

V tom je práve naša veľkosť, že Boh nás zahrnul do plánu vykúpenia so svojím Synom ako hlavou a my ako údy jeho mystického tela, máme privilégiom spolupracovať na tomto diele. To je najväčšia milosť Božia, že ja, ktorý som si pre svoju hriechnosť zaslúžil peкло, môžem byť používaný ako nástroj na spásu iných. Boh nás chce úplne zjednotiť so svojím Synom. Toto adoptívne synovstvo nám ponúka so všetkými výhodami. Tu sa láska Boha k ľuďom ozaj prejavuje tým najpodivuhodnejším spôsobom.

Zakončil by som slovami Jána Pavla II., ktoré povedal na generálnej audiencii 9. apríla 1987: „Spolupráca kresťanov na vykúpení sa koná až po dráme, ktorá sa odohrala na Kalvárii... Mária však spolupracovala na vykúpení už počas tejto drámy v úlohe matky Vykupiteľa. A tak jej spolupráca zahrňuje celé vykupiteľské dielo. Ona jediná je takýmto podivuhodným spôsobom spojená s výkupnou obeťou, ktorá znamenala spasenie celého ľudstva.“

Svätá Panna Mária, Spoluvykupiteľka, oroduj za nás!

FRANTIŠEK VNUK
Predvečer sviatku
Panny Márie-Bohorodičky 2019

Skromný, pokorný a dobrý človek s veľkým srdcom – Majster Stanislav Dusík nás 6. decembra 2019 predišiel do večnosti. Povolal si ho k sebe Domov jeho milovaný Pán, ktorého Svätú Tvár stvárnil mnohokrát. Jeho oltáre, obrazy a ilustrácie privádzajú po celom svete ľudí bližšie k Pánovi a prinášajú pokoj a radosť.

Stanislav sa vo svojich obrazových interpretáciách snaží pochopiť nepochopiteľné. Svoje videnie sveta sprostredkúva prostredníctvom obrazov, pred ktorými človek zastane v nemom úžase cítiac, že tento umelec trávi dlhé hodiny v meditáciách, tichu a modlitbách.

Akademický maliar Stano Dusík, významný slovenský umelec – maliar, grafik, ilustrátor a spisovateľ, žil a pôsobil vo Florencii. Jeho diela sa nachádzajú v galériách a súkromných zbierkach v mnohých krajinách sveta, napríklad aj v Centre GeorgesPompidou či v Louvre v Paríži, a možno ho zaradiť medzi najvýznamnejších tvorcov v oblasti sakrálneho umenia 20. storočia.

Stanislav do pozemskej záhrady prišiel 6. júna 1946 v Boleráze, kde navštevoval základnú školu, potom študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a v štúdiu ďalej pokračoval na Vysokej škole výtvarných umení, kde pod vedením profesora Vincenta Hložníka vyštudoval maľbu, knižnú ilustráciu a grafické techniky. V roku 1982 emigroval do Talianska. Azyl mu udelil taliansky prezident, napriek tomu sa nestal talianskym občanom a ostal Slovákom.

Jeho maliarsku tvorbu môžeme rozdeliť do dvoch kategórií – na komornú maľbu a monumentálnu maľbu, ktorá má prevažne sakrálny charakter. V oblasti grafickej tvorby pracoval takmer vo všetkých technikách, v ktorých prevažujú techniky hĺbkotlačové (suchá ihla, lept, akvatinta, mezo-tinta). Svojimi ilustráciami vyzdobil viac ako dvesto kníh rôznych žánrov a v rozmanitých technikách.

Z jeho literárnej tvorby spomenieme knihu Boleráz, Boleráz a Jediné plátno Pravého Majstra, za ktorú mu bolo udelených viacero medzinárodných ocenení. Ako jediný výtvarník – ikonograf bol nominovaný do výskumného tímu pri sindologickom rímskom centre Caravita, ktorý sa venuje vedeckému výskumu Turínskeho plátna – Sindone.

Jeho obľúbeným spôsobom vyjadrovania je esejistika. V roku 1987 mu v celonárodnej talianskej súťaži bola udelená Prvá cena za eseje o Sindone.

Z množstva samostatných či skupinových výstav uveďme aspoň tri. V jubilejnom roku 2000 zorganizovalo mesto Rím a Vatikán exkluzívnu výstavu v Museo del Risorgimento. V roku 2002 sa podieľal na kolektívnej výstave inštalovanej v historickej sieni v kridle Karola Veľkého na Svätopeterskom námestí Človek a jeho náboženská dimenzia v Európe. Pri príležitosti 1150. výročia príchodu svätých solúnskych bratov Konštantína Filozofa a Metoda do Rasticovej ríše zorganizovala Matica slovenská, Magistrát mesta Bratislavy a DEDIČSTVO OTCOV, o. z., výstavu Hlahol zvonov v Primaciálnom paláci v Bratislave.

V knihe návštev sa uvádza:

„Ďakujeme za nádherné obrazy z nášho života. Je to ako modlitba, ktorá upokojuje a dvíha

človeka. Vďaka, veľa Božieho požehnania.“

„Amazing! Najkrajšia výstava, akú som doteraz videla! Thank you so much!“

Matica slovenská mu ešte ako študentovi v roku 1969 udelila Cenu Matice slovenskej za ilustrovanie Shakespearovho Hamleta a na umeleckého génia pamätala aj v jubilejnom roku sv. Cyrila a sv. Metoda v roku 2013, keď mu udelila najvyššie matičné vyznamenania.

Za jeho diela mu bolo udelených množstvo významných ocenení, ako napríklad: Prvá cena Zlatá medaila „CARLO MAGNO“ – Firenza 1985; Prvá cena „Ex Equo GIORGO VA-SARI“ – Milano 1989; Prvá cena Veľkí profesori v dejinách súčasného umenia – ScuolaNazionale di Storia dell'Arte, Parma 1989; Prvá cena Medzinárodný exlibristický konkurz „Giubileo 2000“ – Pescara 2000; Cena Ludovíta Fullu – Bratislava 2002; Prvá cena „Fiorinod'Oro“ – XXIII. Premio Firenze, Firenza 2005; Cena Fra Angelico – Bratislava 2009.

V mnohých knihách o umení nájdeme meno Dusík medzi takými gémi ako Michelangelo, Leonardo, Picasso, Dalí...

V Taliansku ho považujú za veľkého umelca – Slováka, ktorý pôsobil ako profesor na Akadémii v Cividale a v Scola di restauro vo Florencii.

Slovenskí otcovia biskupi a kňazi slávia za Stanislava zádušné sväte omše na Slovensku, v jeho milovanom Ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme, na misiách i v Reykjavíku. Rehoľníci a rehoľníčky, rodina, priatelia a veriaci pamätajú naňho v modlitbách a v spomienkach.

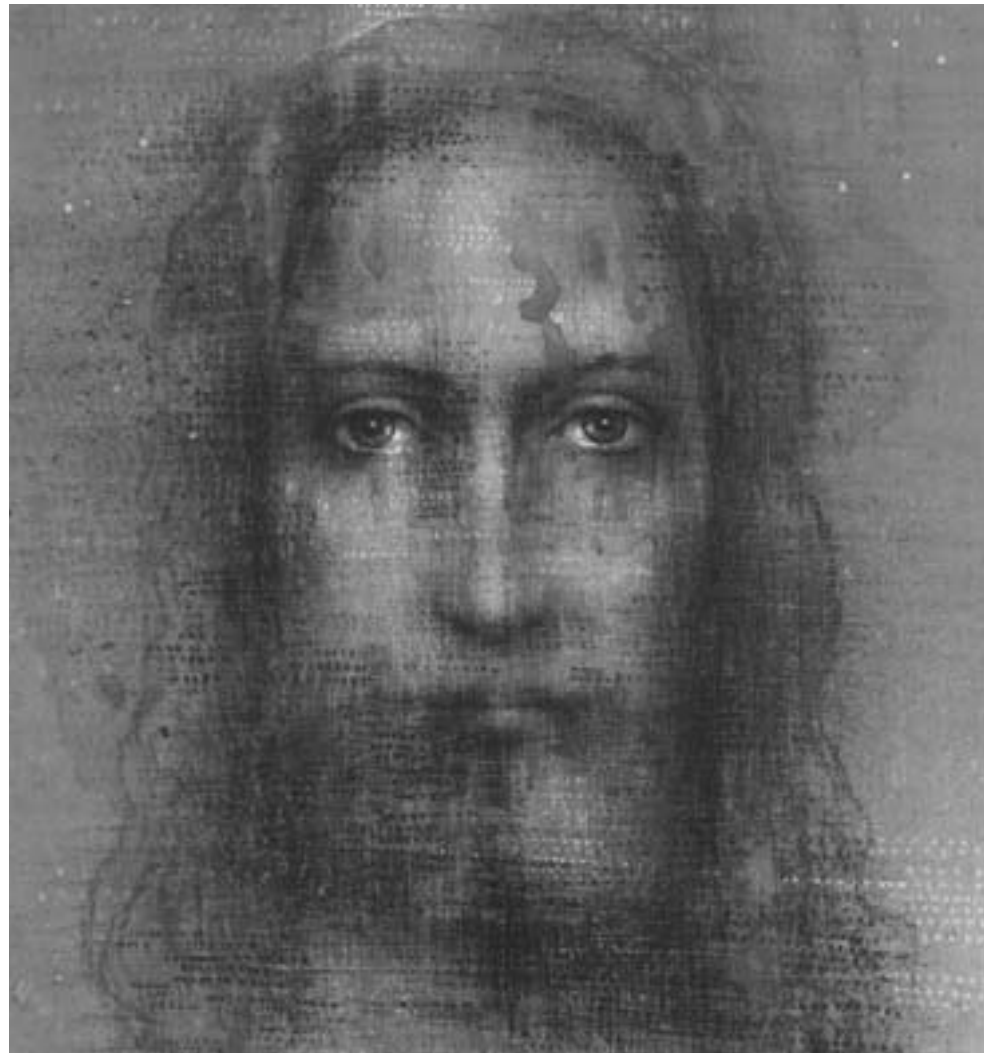
Stanislavov život a dielo sprevádzali jeho milované sestry z Lubice i sestry klarisky kapucínky z Kopernice. Sestra Jana z Kláštora Nepoškrvneného Počatia Panny Márie v Lubici sprevádzala Stanislava modlitbami a povzbudeniami celé desaťročia a spolu so spolusestrami sa modlia za spásu jeho duše pred obrazom Nepoškrvneného Počatia Panny Márie o Sedembolestnej Panny Márie, ktoré Stanislav vytvoril.

Na Slovensku žije v DEDIČSTVE OTCOV, o. z., ktorého je predsedom honoris causa. Eva Kristinová, predsedníčka honoris causa spomínaného združenia, dodáva: „Stanislav Dusík mal vo veľkej úcte a láske svätých Cyrila a Metoda, ktorú saľ spolu s materinským mliekom, veď jeho milovaní rodičia prijali sviatosť manželstva práve 5. júla na sviatok sv. Cyrila a sv. Metoda, ktorí k nám prišli vďaka Rasticovmu posolstvu cisárovi Michalovi III. Na vernisáži jeho výstavy Hlahol zvonov som recitovala Proglas. Obaja sme spolu s Maticou slovenskou bojovali za osadenie pamätníka svätých Cyrila a Metoda a Gorazda v Bratislave. Svätých solúnskych bratov a prvého slovenského arcibiskupa sv. Gorazda spolu s kráľom Rasticom zvečnil Majster Dusík vo svojich veľkolepých dielach.“

Nebeská brána sa mu otvorila dňa 6. decembra 2019, keď ňou vstúpil do Kráľovstva nebeského, rozmnožujúc tam rady našich veľikánov.“

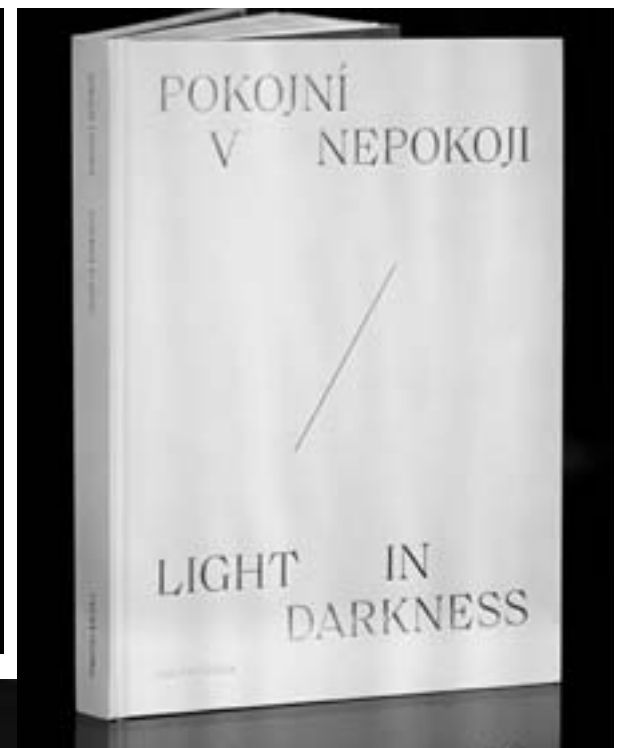
CARISSIMO STANISLAV DUSÍK
R. I. P.

DANIELA SUCHÁ,
rod. Dusiková

Odišiel vynikajúci výtvarník, spisovateľ, statočný syn svojho národa

K 30. výročiu pádu komunizmu vydal Timotej Križka vo vydavateľstve Zum Zum production, s. r. o. pod názvom Pokojní v nepokoji (Light in darkness) knihu portrétov a esejí o trpiteľoch totalitného režimu, ktorí napospol považovali väzenie za svoju životnú univerzitu. Nie je to kniha reminiscencií, ani dokumentárny záznam ľudského utrpenia. Autor, špičkový fotograf a kameraman, ocenený mnohými poctami za film a fotografiu, chce pripomenúť súčasníkom, osobitne svojej generácii, cenu slobody svedomia, jej božskú hodnotu. Pokoru a bolesť stavia do opozície súčasnému liberálno-konzumnému svetu, ktorý opäť ľahkovážne bagatelizuje a opúšťa hodnoty overené tisícročiami. Prezentácia portrétov, umiestnených v knihe, v nadľudskej veľkosti bola celý mesiac november-december 2019 súčasťou podchodu na Hodžovom námestí v Bratislave pred Prezidentským palácom ako protipól svetovej moci v kontraste "podzemie verzus moc". Desiatitisíce ľudí tak mohli využiť príležitosť a premýšľať svoje schádzanie do podzemia s obrazmi trpiteľov a ich výroky, aby východ na denné svetlo pre nich znamenal vnútornú očistu, katarziu. Mnohí sa aj naozaj zastavovali a dotknutí, silou výpovede a výtvarného prejavu zamýšľali sa nad zmyslom ľudského života. Knihu v podchode uviedol do života známy moderátor Štefan Chrappa. Autor sa poďakoval Pánu Bohu za dielo svätou liturgiou v gréckokatolíckom katedrálom chráme Povýšenia sv. Kríža, ktorú slávil miestny eparcha Peter Rusnák a arcibiskup Cyril Vasiľ, ktorý predniesol homíliu.

V uplynulých dňoch sme si navzájom v rodinnom kruhu, či medzi priateľmi priali všetko najlepšie, veselé a šťastné prežitie sviatkov i šťastný Nový Rok, i celý rok 2020. V tejto chvíli sa schádza tu v Klokočove duchovná rodina, rodina priateľov a pútnikov, veriacich mariánskych ctiteľov, aby spoločne zahájila rok venovaný osobitnej spomienke na milostivé slzenie klokočovskej ikony v roku 1670, teda pred 350. rokmi.

História ikony, jej putovania, jej uctievania na rôznych miestach, história kópií tejto ikony, ale i obnoveného kultu tu v Klokočove – to všetko je dnes už známe historikom alebo ešte je aj predmetom ďalších štúdií, ktoré možno prinesú nové prekvapujúce zistenia.

V tejto chvíli si ale chceme priblížiť duchovný odkaz, ktorý nám z onej udalosti pred 350 rokov vyplýva.

V dejinách poznáme desiatky, ba stovky podobných udalostí, slzenia ikon, či sôch Bohorodičky. Všetky tieto dávne, či nedávne udalosti, od tých s menej presnými historickými údajmi až po tie historicky dokumentované a vedecky skúmané i overované, nás istým spôsobom takpovediac privádzajú do rozpakov, sú nezodpovedaným otázkou pre veriacich i neveriacich.

Neveriaci, teda človek z princípu popierajúci možnosť nadprirodzených javov, je v pomykove už zo samotnej existencie dokumentovaných udalostí nevysvetliteľných prirodzeným spôsobom skúmania. Ostáva mu len niekoľko možností: buď tvrdohlavo popierať ich existenciu, či pravosť a to aj za cenu protirečenia zoči-voči zdokumentovanej skutočnosti, alebo pokrčiť plecami s predstieraným nezáujmom, ktorý však len nedostatočne zaháňa červíka pochybností hľadajúcich hlboko v jeho vnútri ... čo ak predsa niečo nadprirodzené existuje?

Nábožensky založený, veriaci človek, pripúšťa možnosť nadprirodzených javov ako osobitného Božieho zásahu do prírodných zákonov, do dejín ľudstva i do života každého jednotlivca. Pripúšťa teda – okrem Zjavenia, ktoré bolo naplnené a zavŕšené v osobe Ježiša Krista – aj možnosť istej duchovnej pripomienky, ktorá nič nemení, ani podstatne nedoplní k tomuto Zjaveniu, ale ktorou Boh, prostredníctvom Presvätej Bohorodičky Panny Márie či iných svätých chce znovu ozrejmiť ľudstvu potrebu obrátenia sa a zjavenia svojej viery.

Veriaci človek si teda kladie skôr otázku o význame, či poslanstve, ktoré z danej konkrétnej nadprirodzenej udalosti vyplýva. Odpoveď je potrebné hľadať aj v jej zaradení do konkrétneho kontextu, v ktorom sa odohrala.

Áké boli súvislosti a okolnosti v ktorých sa udialo slzenie klokočovského obrazu?

Druhá polovica 17. storočia bola v našich končinách obdobím politického i duchovného zmätku. Aj keď ani nie štvrtstoročie pre klokočovskými udalosťami bola uzatvorená Užhorodská únia našich predkov, východných kresťanov Mukačevskej eparchie s katolíckou cirkvou, nejasnosti a spory o právo na menovanie biskupa i o menovanie a právomocí farárov oslabovali našu cirkev, ktorá sa nachádzala v závažnom stave poddanstva a aj kultúrnej ba i duchovnej zastoľosti jej členov i duchovenstva.

V Uhorsku vtedy – po prvotnej expanzii reformácie - prebiehala na jednej strane rekatolizácia, na druhej strane boli ešte čerstvé ozveny, náboženských bojov, či väčšinou protestantsky orientovaných stavovských povstaní, ktoré sa chystali k ďalšiemu výbuchu.

Protihabsburgsky a teda väčšinou aj protikatolícky orientovaná uhorská, najmä sedmohradská šľachta sa nerozpakovala uzatvárať spojenectvo s islamskou, otomanskou ríšou, ktorá sa rozširovala ďalej na sever. Chaos, rabovačky, zdieľanie a prenasledovanie boli na dennom poriadku. Prostý ľud trpel a prakticky bol bitý zo všetkých strán a nemal žiadnu oporu, istotu, ochranu.

Ľudsky povedané – celý vtedajší život jednoduchého človeka bol „na zaplakanie“.

Ku komu inému sa mal a mohol

utiekat' ak nie k Bohu, k jeho Jednorodnému Synovi i k jeho Panenskej Matke?! Tak tomu bolo pred 350. rokmi aj tu v klokočovskom chráme. Prestrašení ľudia sa vtedy utiekali tu do chrámu, tu v prosbách vzývali Bohorodičku.

Jej slzy, boli odpoveďou, znakom spolupatričnosti, súcitu, zdieľanej bolesti s tými, ktorí sa k nej utiekali.

a pocit bezmocnosti sú podobné, aj keď dôvody sú menej dramatické.

V 17. storočí sa pri riešení domácich problémov hralo islamskou kartou, vtedy aj priamo, vojensky – ak išlo o robenie problémov katolíckej habsburskej Viedni, tak bol povstaleckým uhorským šľachticom dobrý za spojencu aj turecký mohamedán. Dnes, hoci sa politický

Dnešné kresťanstvo však nie je ohrozené islamom, teda aspoň nie na Slovensku. Islam sa stáva v Európe serióznym protagonistom iba v miere odtrhnutia sa časti európskej spoločnosti od kresťanských koreňov vlastnej civilizácie. Odhliadnuc od tohto viac-menej západoeurópskeho problému však vidíme, ako sa aj u nás, zatiaľ tak trochu v ústraní,

kých a ideologických rovín.

Antropologická revolúcia, charakterizovaná neúctou k začínajúcemu i končiacemu životu, či hybridná vojna voči stabilite elementárnych kategórií ako je otec a matka, manžel a manželka, muž a žena, a ktorá prebieha v súčasnom sekularizovanom svete s čoraz väčšou intenzitou, má svojich ideológov, svojich

Homília vladyku Cyrila Vasil'a SJ počas slávnosti otvorenia Jubilejnej brány v Klokočove 4. 1. 2020

A aká je situácia po 350 rokoch? Čo sa zmenilo a čo ostalo to isté?

Samozrejme, že by bolo prehnaným a zavádzajúcim strašením a zveličovaním, keby sme chceli pripodobňovať vtedajšiu situáciu tej dnešnej. Dnes iste neprežívame až také dramatické situácie spoločenských a politických rozbrojov, plienenia, vojnových hrozieb, materiálnej biedy.

Ale predsa len, v istej miere sú aj dnes prítomné niektoré paralely, či podobné aspekty.

Duchovný zmätok dnes síce nevedie ku konfesijným vojnám, ale k pohodlnému prechodu do náboženskej ľahostajnosti, vyjadrenej zvyčajne frázou „no dobre, niečo nadprirodzené, nejaký ten Boh asi bude, ale dajte mi pokoj s nejakým definovaným a organizovaným náboženstvom, ktoré by mohlo obmedzovať, či usmerňovať moje správanie“. Takto zmýšľajúci súčasní človek v prvom rade nechce mať nič s nejakou organizovanou vierou, či inštitucionalizovanou hierarchickou cirkvou – hrdo sa hlási, že on „v nejakého Boha svojim spôsobom síce verí, ale cirkev a farárov k tomu nepotrebuje“ – a to z jednoduchého dôvodu, „svojho Boha a svoju vieru“ si totiž môže formovať a prispôbovať podľa svojich potrieb, túžob, prípadne pudov a nechce aby mu do toho niekto „kafral“, alebo mu pripomínal nejaké pravidlá a príkazy.

Ani politické a spoločenské rozbroje samozrejme, že nie sú také dramatické ako v 17. storočí – nemáme tu kurucov a labancov, ktorí by po sebe striedali. Dnes sa politické súboje väčšinou obmedzujú na slovné šarvátky a prestrelky, na preteky, kto bude agresívnejší a vulgárnejší, aby si tak získal priazeň podobne agresívnych, alebo iba jednoducho prostoduchých potenciálnych stúpcov ochotných nasledovať – obrazne povedané – najhlasnejšie brechajúceho vodcu najpočetnejšej, či najdravšej svorky. Došli sme do patovej situácie, v rámci ktorej sa dnes na jednej strane každý politický oponent označuje za zločincov, prípadne populistu, farizeja, alebo korupčníka, alebo zapredanca tej či onej ideológie, cudzej veľmoci, či nadnárodných organizácií, aby sa s ním na druhej strane zajtra spriadali účelové spojenectvá. V podstate totiž napriek proklamovaným programom, skutočné ideové a hodnotové rozdiely sú predmetom diskusie len tu a tam, zriedkakedy, akoby boli v úzadí, akoby ľudia ani nemali čo zaujímať a na povrch sa viac dostávajú malicherné bubliny vyplňajúce prvé stránky bulváru a sýtiace tak davu, očakávajúce chlieb a hry.

Rozhodne sme však na tom lepšie ako v 17. storočí – len znechutenie a apatia

a fundamentalistický islam stáva svetovým hráčom stále viac prítomným aj v rámci Európy, ktorej sme súčasťou, predsa sa na Slovensku touto kartou ešte natoľko nehrá, skôr sa ňou len straší, pretože skúsenosti z obdobia medzi moháčskou a viedenskou bitkou zanechali v historickej pamäti akési trvalé poučenie.

ale o to intenzívnejšie, nenápadne formujú bojové šiky iných novodobých výbojných nekresťanských, či dokonca proti-kresťanských ideológií, či sekulárnych kvázináboženstiev, ktorých dobovačné šírenie svojou rýchlosťou prevyšuje expanziu islamu v 7. storočí, ale ktoré však majú podobné spôsoby pri prepájaní politic-

nađených, či dobre platených propagandistov, svojich prieskumníkov, výsadačov a spoza bučka strieľajúcich infiltrovaných agentov, terorizujúcu aparatúru múdro sa tváriacich ideologicky zmanipulovaných odporúčaní, usmernení, dohovorov, nariadení, či súdnych rozhodnutí tvoriacich precedensy a postupne aj

TEODOR KRIŽKA

Klokočovskej Matke

Mamička Božia, keď viac nemám slov, keď sa mi náhle všetko spod nôh rúca, prichýliš ma ty. Tvoj je Klokočov, pútnické miesto pre zranené srdcia.

Do tvojho plášťa skryjem svoju tvár, pod tvoje prečisté a sväté dlane - prv ako zložím viny na oltár a tvojho Syna oslovím, môj Pane!

Mamička Božia, prosím, za mňa plač, plač za tých, ktorým v očiach vyschli slzy či nemajú slz v očiach nadostač. Plač z ikony, plač vôňou z kríkov ruží.

Umy mi oči od hriechov a póz, od mylnej mienky neprajníckych duší. Za svoj ľud plač a svojho Syna pros. Orodovnica, z lásky plášť mi uši.

Do tvojho lona, pod tvoj hviezdny plášť, do dlaní, dychom moju bolesť ovej: Porúčam deti, každé jedno zvlášť, do tvojej Cirkvi, archy Noemovej.

zákony, ktorými budú súdení tí „zaostalejší“, teda zástancovia dnes už tak posmešne nazývaných tzv. tradičných hodnôt. Pamý volec tzv. pokroku, či progresu, ide dopredu, pokiaľ väčšina, pod vplyvom aktívnej agresívnej menšiny nezmení svoj doterajší hodnotový systém, alebo aspoň nesterčne zo strachu pred spoločenským znemožnením, či priamou perzekúciou.

Napriek tomu všetkému sa máme ale oveľa lepšie ako naši predkovia pred 350. rokmí.

Máme sa dokonca tak dobre, že takmer necítíme potrebu utiekať sa o Božiu pomoc a ochranu. Niekedy síce hovoríme tak trochu nadnesene, že aj dnes je situácia „na zaplakanie“. Hovoríme to však viac zo zlosti, či z neschopnosti, alebo pohodlnosti vykasat' si rukávy a niečo na tom zmeniť, než zo skutočného presvedčenia.

Zaiste, mnohí z nás musia čeliť existenčným problémom, dochádzať ďaleko za prácou, majú problém zaplatiť si bývanie, obávajú sa o budúcnosť, nedokážu si usporiť niečo na starobu, cítia sa znevýhodnení v porovnaní s tými šťastnejšími, bohatšími, alebo pribojnými – to všetko je pravda, ale iste nemôžeme porovnávať dnešný stav so situáciou podaných nevoľníkov, či chudobných roľníkov – našich predkov pred 350. rokmi.

Aj v porovnaní s mnohými inými krajinami dnešného sveta, musíme si uznať, že sa nachádzame v skupinke tých bohatších a šťastnejších. Naša generácia nepozná vojnu, poslední okupanti sa stiahli už pred tridsiatimi rokmi, môžeme si užívať občianske slobody, nemáme tu vládu jednej strany ani občiansku vojnu, masové sociálne nepokoje, etnické čistky, nábožensky motivovaný terorizmus, na Slovensku ešte natoľko necítíme prvé dôsledky nebezpečných klimatických zmien, našu krajinu netrápia cyklóny, tajfúny, či zemetrasenia.

Nikto netvrdí, že by nám bolo veselo, ale v podstate to zasa nie je celkom „na zaplakanie“.

Ale možno aj preto nevidno, že by sme sa s takou istou úzkostlivosťou a naliehavou dôverou obracali v slzách na Božiu Matku, ako naši predkovia, - teda s takou intenzitou, aby nám ona odpovedala aj dnes svojimi slzami súcitu a spoluúčasti.

Alebo možno jednoducho by sme si jej slzy ani nevšimli, tak ako si nevšimame, alebo neuviedomujeme tie mnohé iné situácie, ktoré sú aj dnes v našich osobných životoch skutočne na „zaplakanie“.

Lebo sú aj také situácie – a nie sú to prvoradá tie, zapríčinené čímisi zvonku, nespravodlivou spoločnosťou, rozhádanou politikou, či materiálnou chudobou.

Sú to situácie zapríčinené našim egoizmom, pýchou, tvrdohlavosťou, ľahostajnosťou, pohodlnosťou, povrchnosťou.

Možno nám srdce zatvrdlo, skamenelo a naše oči sa stali krátkozrakými, lebo si zvykli hľadieť len do našich smartfónov, na stránky nášho Facebooku a do našich peňaženiek a nie upierať svoj pohľad do láskavých očí Božej Matky.

Ako často sme mohli vidieť, že dieťa, už trochu odrastené, začína si myslieť, že nepotrebuje matku, a preto už nepočúva jej rady, nevenuje jej pozornosť, takmer sa na ňu ani nepozrie.

Takéto vzpurné a nevďačné dieťa si možno ani nevšimne slzu v oku milujúcej matky, ktorá mu nevie inak dohovoriť, hoci vidí, ako si ide ničiť život, ako mrhá darmi a možnosťami, ktoré mu odovzdala a pripravila.

Ako často sme aj my, každý z nás, takýmito deťmi. Aj my sa potrebujeme hlbšie zahľadieť do tváre, do očí našej nebeskej Matky,

Otvárame dnes tento rok 350. výročia slzenia klokočovskej ikony Bohorodičky v presvedčení a nádeji, že sa môže stať rokom duchovnej obnovy pre každého z nás.

Každý – primerane jeho stavu a povolaniu, sa môže zahľadieť aj dnes s dôverou na jej milostivý obraz a čítať z neho posolstvo, ktoré by malo

rozochvieť najtajnejšie a najcitlivejšie struny našej duše.

Nám biskupom, kňazom, rehoľníkom a rehoľníckam klokočovská Bohorodička znovu poukazuje na svojho Syna, a ako by nám svojim gestom pripomínala: „...spomeňte si na deň vašej vysviacky, na deň vašich rehoľných sľubov, na to, čím bolo vtedy naplnené vaše srdce, čo ste vtedy môjmu Synovi v najhlbšom vašom vnútri – ale i verejne pred celou zhromaždenou cirkvou svojim zasvätením sľúbili. Viete, že váš život, osobitná forma vášho života, má zmysel len v tej miere, v akej sa úplne odovzdáte do jeho služby, ak ho postavíte na prvé miesto v čomkoľvek čo robíte, po čom túžite. Nie ste tu pre seba, ale pre službu môjmu Božskému Synovi, aby sa jeho meno preslávilo, aby sa na jeho meno sklonilo každé koleno.“

Jej láskavá tvár sa obracia k vám, otcom a matkám. Pripomína vám zodpovednosť za dar života, ktorý vám bol zverený, za deti, ktoré sú Božím darom, za ich prijatie, za ich výchovu, za ich duchovný rast – za toto všetko sa budete zodpovedať najvyššiemu Darcovi života. Prvým krokom výchovy je osobný príklad v každej oblasti správania: v ľudských vzťahoch, v úcte k ľuďom, v úcte k Bohu, v zodpovednosti za poklad viery, v rozvíjaní prirodzených i nadprirodzených čností. Nezabúdajte na to, že dieťa sa učí prvé modlitby v náručí svojej matky, ale pohľad na modliaceho sa otca, upevňuje detskú vieru v rokoch dospievania a spoločná modlitba rodičov s ich deťmi je zasa najpevnejším spojivom vytvárajúcim rodinné puto, je garanciou vzájomnej otvorenosti, úprimnosti a dôvery.

Všetkým mladým ľuďom, túžiacim po vybudovaní pekného a trvalého vzťahu v manželstve, tá, ktorá je Dečourou Otca, Matkou Syna a Nevestou Ducha pripomína svojim láskavým pohľadom: „... nebojte sa. Ste krásni a ste cenní. Predovšetkým v Božích očiach, ale aj v očiach všetkých, ktorí vás majú radi a ktorým na vás záleží. Vážte si samých seba, nemárnite svoje dary tým, čo nemá skutočnú cenu ... vy ste cenní... nedovoľte, aby vás ktokoľvek považoval za niečo čo sa musí núkať, či 'vypredávať' pod cenu' ... rozvíjajte dary, ktoré vám Stvoriteľ zveril, cvičte a zdokonaľujte sa v zodpovednej, obetujúcej sa láske, v schopnosti milovať nezištne. Dozrievajte v schopnosti milovať – aby sa vaša láska k Bohu i k ľuďom mohla naplno rozvinúť.“

Starším ľuďom sa prihovára Máriina večná mladosť. „Nebojte sa staroby, aj keď prináša so sebou obmedzenia, či choroby. Váš život nebol žitý nadarmo, neuniká vám spomedzi prsty ako voda, pretože v ktorejkoľvek chvíli, aj teraz, môžete povedať: všetko čo si mi dal, odovzdávam ti naspäť môj večný Bože, prijmi to na znak vďaky za dary, ktoré si mi dal i na znak prosby o odpustenie za premrhané príležitosti, byť na tomto svete tvojou oslavou. A keby ste sa báli, že prichádzate pred môjho Syna do večnosti s prázdnyimi rukami – povedzte, mu: spomeň si na zásluhy Tvojej matky, udeľ mi z pokladu milosti, ktoré získala ona svojou vernosťou, trpezlivosťou láskou i obetou a nemusíte sa báť zahanbenia a odmietnutia na večnom, strašnom súde. Zverte sa mi s dôverou – ja som ešte nikoho nesklamala.“

Dnes sa tu schádzame ako veľká rodina tých, ktorí nazývajú Pannu Máriu svojou matkou. Dnes, popri všetkých novoročných prianiach a želaniach chceme symbolicky otvoriť jubilejnú bránu tohto mimoriadneho roku klokočovskej ikony.

Dnes môžeme s veľkou dôverou spievať na česť Tej, ktorej materinské slzy môžu rozohriať naše srdcia zmrazené hriechom, ktorých kvapky môžu zavlažiť našu duchovnú vyprahnutosť a dať znovu vzkličť semienko Božej milosti zasiate v nás krstom:

„Miloserdija dveri ... otverzi nam ...tybo jesi spasenije roda čelovičeskaho...“

+ CYRIL VASIE SJ

Ježiš nám neprišiel priniesť priveľa pokoja, aby sme celkom pokojní nepadli do hnoja

Pochybnosti a nevieru vznikajú pozvoľna a už v predkonceilovej teológii sa prejavuje tendencia menšej úcty k Bohu a k preceňovaniu, niekedy až k zbožňovaniu človeka. Spomeniem Maritainu, Congara, de Lubaca a de Chardina, etc.

Vieme zo socializmu, ale už aj zo súčasnosti, že nie je natoľko dôležité, čo sa oficiálne hovorí a čo sa verejne vytlačí, ale to, čo sa dá čítať medzi riadkami a k čomu to

nakoniec vedie. "Podľa ovocia ich spoznáte..."

K histórii, dôsledkom a následkom koncilu odporúčam texty dona Luigiho Villu (1918 - 2012), ktorý dokonca vydával časopis Chiesa viva. Dobrá a faktografická je aj kniha protestanta Ericha Brüninga "Cudzí agent", kronika koncilu od Ralpa Wiltgena SVD "Rýn sa vlieva do Tiberu" a čerstvo preložená kniha Roberta de Matteiho " II. vatikánsky

koncil." Ak sa vám to nechce čítať, stačí si prelistovať spomienky Hansa Künga a všeličo o zákulisí a cieľoch podaktorých účastníkov koncilu sa bez námahy dozvieme. Málokedy citujem, pretože sa zaoberám všeobecnými a všeľudskými zásadami, ale keď konečne niečo zacitujem, znamená to, že sa to naozaj oplatí prečítať.

Nepochybne sme sa dostali do štádia, keď sa hanbíme za to, že ešte vôbec existujeme. Nečudujte sa,

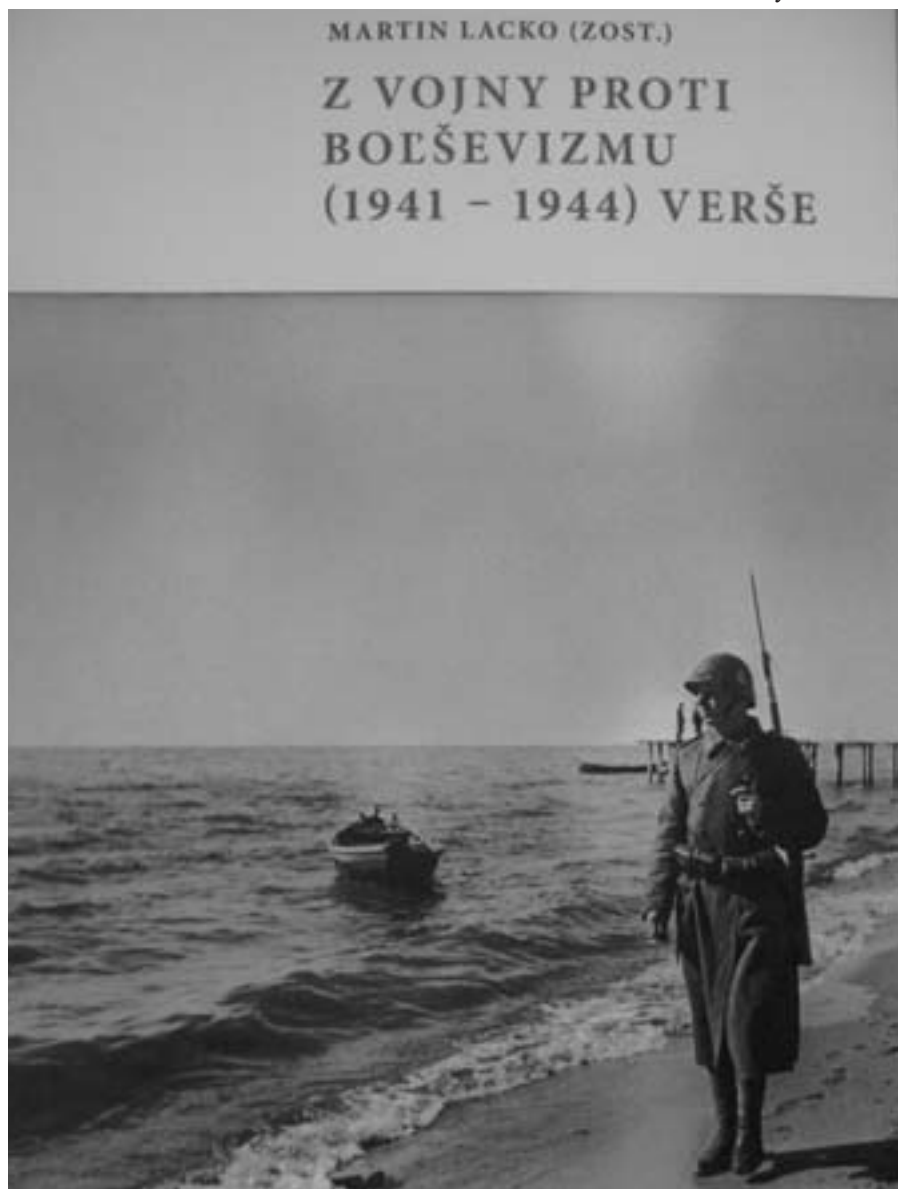
že to nielen mňa, ale mnohých veriach trápi. Asi nielen ja mám smutný dojem, že otec František nechce len stvoriť novú Cirkev, ale chce zaviesť aj novú vieru. A to ľudia odmietnu a už aj odmietajú. "Nahneval si vládu? Obráť sa k ľudu. Nahneval si ľud? Tak utekaj." (kaukazské prislovie) Stalo sa totiž to, že po koncile sa neoficiálne uznal judaizmus za rovnocenný kresťanstvu a po Seelisburgu už aj oficiálne, doslova sa zakázala misia medzi židmi. Čo je tak trochu paradox, ak nie rovno nezmysel. Pretože čo iné robil medzi svojimi rodákmi Ješua Mašiah, ak nie zvestoval evanjelium pre ich ochranu a obrátenie? A žiaľ Bohu, vzniká vo mne ďalší dojem, že po rehabilitácii judaizmu vznikli snahy po rehabilitácii šamanizmu, to jest pohanstva.

Otec František teda nejde na nervy len mne tým, že stále treba vysvetľovať, ako to vlastne myslel. Pritom v evanjeliu sa píše jasne: "Vaša reč nech je áno, áno a nie, nie a čo je navyše, je od Zlého." (Matúš, 5, 37) Moji rodní Záhoráci zase hovoria: "Myslet a srat není jedno."

Modlárstvo nie je len obdivovanie Pachamamy a ušľachtilých divochov, ale akékoľvek uctievanie sveta a človeka. Ak preceňujeme možnosti politiky a ekonomiky, určite páchame modloslužbu. Pretože prvý príkaz Desatora o tom, že si máme čtiť len nášho Stvoriteľa a jedine jemu sa máme klaňať, je dost' jasný a kategorický. NON POSSUMUS, to jest nemôžeme, hovorili tisícky mučeníkov, ktorých nútli k modloslužbe a NIKTO nám nemôže prikazovať niečo iné a tolerantnejšie.

Bože, buď nám milostivý a zachráň nás!

VLADO GREGOR

Z vojny proti bolševizmu

Z vojny proti bolševizmu (1941 – 1944) Verše. (Zost. Martin Lacko) Partizánske 2019, 245 strán.

V samom závere roka 2019 vydalo občianske združenie Múzeum ozbrojených zložiek SR 1939 – 1945 unikátnu zbierku viac ako 140 básní pod názvom „Z vojny proti bolševizmu“. Ako naznačuje už názov, obsahuje básne tematicky sa viažuce k pôsobeniu slovenských vojakov na východnom fronte, teda témy, ktorá

bola v našej krajine od roku 1945 tabu a dnes akoby znova začala byť zamlčovaná a deformovaná.

Najplodnejšími autormi v tomto smere boli Rudolf Dilong, Jozef Varinský, Ján Doránsky či Ján Okál – všetci štyria sa museli v roku 1945 pred perzekúciami československého štátu zachrániť útekem až do zámoria... Okrem nich tu však nájdeme aj širokú paletu viac či menej známych autorov (Ján Motulko, Laco Paška,

Vladimír Rolko, Hadri-Drevenický, Tono Juriga a i.), medzi nimi aj niekoľko neskorších prokomunistických autorov (Vojtech Mihálik, Štefan Žáry).

Knihu si možno zakúpiť v kníhkupectve Svojeť (Liga Pasáž, Dunajská ulica 18, Bratislava) alebo u vydavateľa (Javorová 32, Partizánske).

Prípadne sa dá objednať mailom v predajni kniha.svojet@gmail.com, na tel. čísle 0903 946 718 alebo u vydavateľa ozoz1939.1945@gmail.com

(Pokračovanie z 3. strany)

Už v roku 1987 o tom písal Allan Bloom v knihe „The Closing of the American Mind“ a snažil vyhnúť myslenie z univerzít pokračujú. Ekonóm Roger Pielke, odborník na poistné škody z živelných pohrôm, bol vyhodnený z prestížneho žurnálu Five Thirty Eight na nátlak aktivistov, pretože ukazoval, že hurikány sa nezhoršujú. Austrálsky skeptický klimatológ Murry Salbe bol vyhodnený počas svojej služobnej cesty po Európe – keď sa vrátil z letiska, zistil, že je bez miesta. Odborný časopis „Pattern Recognition in Physics“ bol vydavateľom v 2014 zrušený potom, čo venoval číslo vplyvu Slnka na klímu. Umiernená skeptická klimatologička Judith Curry z univerzity odišla sama – s odôvodnením, že sa už nedokáže ďalej podriaďovať ideologickému šílenstvu, ktoré tam panuje. Keď mal mať lord Monckton prednášku na austrálskej University of Notre Dame, pokrokoví profesori naliehali na rektora, aby jeho vystúpenie zrušil.

- Známu alarmistickou postavou je bývalý viceprezident USA Al Gore, ktorý v roku 2006 k téme „globálne otepľovanie“ nakrútil dokumentárny film *Neprijemná pravda*. O rok neskôr získal spolu s Medzivládny panelom pre zmenu klímy (IPCC) Nobelovu cenu za mier za boj proti globálnemu otepľovaniu. Jeho film bol povinne distribuovaný do škôl v USA a Veľkej Británii. S hlasnou kritikou nakoniec prišiel britský Najvyšší súd, podľa ktorého film obsahuje a šíri vedecky nepodložené informácie – študenti mali byť na tento fakt povinne upozorňovaní. Sám Gore o tri roky neskôr priznal, že so šírením paniky z globálneho otepľovania to prehľadal, no verí, že urobil správnu vec. Americký miliardár Dan Peña v rozhovore pre *London Real* rozprával o tom, že agenda „globálneho otepľovania“ je v skutočnosti veľkým podvodom, ktorý vymyslel práve Al Gore. Dodal, že z pohľadu biznismena mu jeho „prvenstvo“ naozaj závidí. Ako to teda je? Ide tu naozaj o „dobro planéty a ľudstva“ alebo najmä o tvrdé ekonomické záujmy? Ako sa dá zarábať na CO₂ a strachu z neho?

- V roku 2011 svetový obchod s klimatickými odpustkami predstavoval 176 miliárd dolárov, podľa správy Svetovej banky. Pre porovnanie svetový obchod s narkotikami sa odhaduje na niečo vyše 300 miliárd dolárov ročne. Klimatické obchody sa točia okolo tzv. Klimatickej burzy, kde sa predávajú offshety, akési klimatické odpustky. Ak napríklad vyženiete domorodcov z domu, zrovnáte dedinu so zemou, zrúbate lesy v susedstve a potom tam znovu zasadíte nejaké stromy pohlcujúce CO₂ (skutočný prípad z Ugandy, národný park Mount Elgon), tak dostanete pochvalu vo forme offsetu. Ten môžete predat. A kúpi si ho nejaký hriechnik, ktorý má emisie veľmi vysoké. Takže kto je bohatý, nechá svoje emisie ďalej čmúdiť, vykúpi sa a je mu odpustené. Bankári, ktorí za tieto transakcie majú poplatky, sú v siedmom nebi. Prvá klimatická burza vznikla v domove Al Caponeho, v Chicagu (Chicago Climate Exchange), ale tá väčšia je teraz v Európe. Medzi zakladateľmi nájdeme neskoršieho prezidenta Obamu, spomínaného Maurice Stronga, šéfa IPCC Rajendra Pachauriho, ale aj Al Gora. Keď Gore neúspešne kandidoval na prezidenta

USA (a prehran proti Bushovi jr.), vlastnil len rodnú farmu v Tennessee a 1,7 milióna dolárov. O desať rokov neskôr jeho majetok už činil 200 miliónov dolárov. Ako k nim prišiel? Tak napríklad tým, že svoj podiel v televíznej spoločnosti Current TV predal za 70 miliónov petrodolárov TV Al Jazeera, ktorú vlastní ropní šejkovia z Kataru. Gore tiež zbohatol skrze svoju firmu Generation Investment Management podnikajúcu v zelenom biznise – založil ju s pánom Bloodym z banky Goldman Sachs. Aby presvedčil vládu k dotovaniu tohto odvetvia, vytvoril oskarový dokumentárny film *Neprijemná pravda*. Najznámejšia je scéna, kde Gore sadá do žeriavu, aby ukázal, ako vysoko stúpajú hladiny CO₂. A mylné pritom argumentuje, že v dobách ľadových vždy nárast CO₂ spôsobil oteplenie klímy. V skutočnosti tomu ale bolo naopak – CO₂ reagoval na teploty s onesko-

- Po nevyhnutnom „politickom“ úvode a ozrejmnení nutných súvislostí nastal čas dať priestor argumentom klimaskeptika. Mnohých možno prekvapí fakt, že skeptici globálne otepľovanie ani zmeny klímy nepopierajú, k téme však dodávajú svoje „ALE...“ Napríklad to, že klímu určite neridi CO₂. Kto teda klimaskeptici sú? V čo veria a v čo naopak verit' odmietajú?

- Odmietame tézu Greenpeace, že klimatická zmena „sa už blíži“. Nemôže sa bližieť, pretože klíma sa menila vždy. A nemôže za to priemysel, ale odveké prírodné cykly. Z nich asi najzásadnejší tzv. Bondov klimatický cyklus (BondEvents) s dĺžkou okolo 1500 rokov. Najsilnejšie sa prejavuje v oblasti severného Atlantiku. Podobné oscilácie tu boli aj v glaciáli, len sa im hovorí inak (DO Events). V tomto rytme prichádzajú chladné storočia ako napríklad malá doba ľadová, ktorá skončila v 19. storočí

teokovaných živelných udalostí. Ide ale len o efekt pozorovateľa. Máme lepšie sledovacie systémy a satelity, takže dnes neprehliadneme ani malinké tornáda. Tie predtým v záznamoch chýbali. Tiež stúpajú čiastky poistných škôd pri živelných pohromách. Ako by aj nie, keď narástla populácia a ľudia miesto v drevených chatkách žijú vo vilách plných drahej elektroniky. Spoločnosť sa jednoducho mení, ale živelné pohromy sa nezhoršili. Naopak, počty obetí živelných pohrôm klesli za 100 rokov o viac ako 90 % (pozri International Disaster Database EM-DAT alebo prehľadný Ourworldindata.org). Len mi nie je jasné, prečo topenie ľadovcov uvádzate medzi prírodnými katastrofami. Ak sa roztopí ľadovec, bude možné na tej pôde niečo pestovať, to je dobrá správa. Ako v Grónsku, kde sa pod ľadom našli trosky poľnohospodárskeho osídlenia

tože to by ľudia videli, že sa teploty v 20. storočí len vracali tam, kde boli v čase Márie Terézie. Od 1890 do 2005 sa priemerná ročná teplota zvýšila približne o 1,7 stupňa Celzia. Ale o tú istú hodnotu – 1,5 stupňa Celzia, v rokoch 1790-1890 teplota klesla.

- Tvrdíte, že otepľovanie, ktoré prebieha a je prirodzené, má svoje pozitíva. Aké? V čom?

- Pozitíva má predovšetkým pre krajiny, ktoré boli príliš chladné. Oteplenie by otvorilo dopravné cesty za polárnym kruhom, umožnilo by tam ťažiť nerastné suroviny. Bolo by možné osídliť Sibír a pestovať tam obilie. Severské krajiny budú môcť pestovať víno ako v stredovekom optime. Nakoniec, do Anglicka sa po stovkách rokov vinohrady už vrátili. Oteplenie znamená zníženie úmrtnosti – v zime totiž zomiera viac ľudí ako v lete – väčšinou na srdcové ochorenia, ochorenia dýchacích ciest a pod. V zime nezamrzne toľko zveri ani bezdomovcov. Minierte menej za kúrenie. Z hľadiska poľnohospodárstva je však dôležitejšie, že oteplenie znamená dlhšie vegetačné obdobie a vyššie úrody. Stromy lepšie rastú, majú širšie letokruhy. Krivka ceny potravín a reálnych miezd v Anglicku za posledných 1000 rokov kopíruje krivku teplôt – ako sa ochladzovalo, ceny išli hore a mzdy nadol (Allen a kol., *Exploitations in Economic History*, 2001). Predindustriálna éra pred vynálezom parného stroja nebol žiadny klimatický zlatý vek. Ochladenie prinieslo zhoršenie výživy obyvateľov, takže sa znížila aj priemerná výška európskeho obyvateľstva – viď výskum R.H. Steckela.

- Matka aktivistky Gréty Thunbergovej tvrdí, že jej dcéra je dokonca schopná fyzicky vidieť „zlé“ CO₂, vychádzajúce z komínov... Čo si myslíte o takýchto vyjadreniach a prebiehajúcej demonizácii CO₂? Podľa iných názorov je zase oxid uhličitý kľúčovou živinou pre životné prostredie a ekosystém Zeme, keďže väčšinu CO₂ produkuje práve príroda. CO₂ je „hnojivom“ rastlín a dokáže premeniť púšte na lesy – každý, kto vraj útočí na CO₂, v skutočnosti útočí na prírodu ako takú. Váš názor?

- V ére dinosaurov tu boli stromy vysoké ako mrakodrapy. Vegetácia mohla byť takto masívna vďaka tomu, že hladiny CO₂ boli asi 5 krát vyššie ako dnes (výskum R.A. Bernera). Naopak doby ľadovej spôsobili, vplyvom chladu, ukladanie CO₂ do oceánov. V atmosfére nastal taký nedostatok uhlíka, že vegetácia trpela podvýživou, preto sa vyvinuli rastliny C₄ – trávy, cukrová trstina, kukurica, ktoré sú odolnejšie. Ak dnes hovoríme o uhlíkovom znečistení, tak zajtra asi budeme aj vodu označovať za znečistenie prírody. Odkedy je základný prvok života na tejto planéte „znečistením“?

- Slovné spojenie „uhlíková stopa“ sa v dnešnej dobe stalo akousi mantrou – ľudia sa začínajú zaoberať tým, akú uhlíkovú stopu po sebe zanechávajú a mnohí začínajú robiť všetko pre to, aby ju znížili. Pre porovnanie si uvedme zopár dôležitých údajov: spaľovaním fosilných palív vypustí ľudstvo do atmosféry cca 6 gigaton uhlíka ročne, prírodu však neprekona – tá prostredníctvom prirodzených „prírodných emisií“ vypustí ročne do ovzdušia 200

Klimaskeptik Vítězslav Kremlík je optimista:

Apokalypsa sa nekoná, ľudstvo čakajú krajšie zajtrajšky

rením až stoviek rokov. Pretože až sa oceány ohrejú do hĺbky, uvoľňuje sa z nich uhlík. Keď sa v Británii rodičia sťažovali, že vláda tento film dáva do škôl a vymýva deťom hlavy, najvyšší súd daltýmto sťažnostiam nakoniec za pravdu. Lenže brainwashing mládeže aj tak pokračuje – viď Gréta a štrajky študentov za klímu.

- Po vystúpení aktivistky Gréty Thunberg na pôde OSN sa ľudia rozdelili na dva tábory. Pre prvý je Gréta symbolom akejosi stelesnenej nevinnosti, bojujúcej proti „Zlu“, druhá upozorňuje na to, že Gréta Thunberg je premyslená PR akcia a všetko, čo sa okolo nej deje, treba vnímať v širších súvislostiach. Môžeme si ich trochu objasniť?

- Operná speváčka Malena Ernmanová svoju duševne chorú dcéru (to o sebe Gréta hovorí sama, že má OCD, Aspergerov syndróm a ďalšie problémy) posadila na ulicu s cedulou práve v ten týždeň, keď publikovala knihu „Scény od srdca“. O posedávaní dievčiny pred parlamentom sa svet dozvedel vďaka Ingmar Rentzhogovi, ktorý tomu urobil kampaň a zaistil fotky. To ale nebol žiadny náhodný okoloidúci. Rentzhog je zámožný realitný magnát a šéf PR agentúry. O rok skôr ho vyškolil Al Gore vo svojom výcvikovom tábore Climate Reality v Denveri. Rentzhogova firma „We Do not Have Time“ z Gréty urobila svojho maskota a zarobila na tom milióny. Napakujú sa aj Grétini rodičia, jej otec je herec a určite natočí o svojej dcére film. Normálny rodič ale – keď jeho dcéra z televízie začuje fámy, že sa blíži koniec sveta – dieťaťu v pokoji vysvetlí, čo je to propaganda. Dobrý rodič deťom nerozpráva na dobrú noc nočné mory.

a z ktorej sa práve vynárame. Naopak k teplým periódam tohto cyklu patrí, okrem súčasnosti, stredoveké optimum, rímske optimum alebo mionojské optimum. Tieto výkyvy mali veľký vplyv na agrárne a pastierske kultúry dávnych čias. Ochladenie viedlo k skráteniu vegetačného obdobia a rozšíreniu sucha. Keď sa ochladí, tak z tropického oceánu sa vyparuje menej vodnej pary a cirkuluje teda menej vlhkosti. Ekonomické problémy spojené s ochladením klímy viedli k zvýšeniu frekvencie konfliktov a pádu mnohých ríš. Trebárs pád Mayskej ríše. Alebo tzv. prechodné obdobia v starovekom Egypte. Šarlatáni však toto neukazujú – obmedzia sa na graf posledných cca 500 rokov a desia ľudí, že sa klíma destabilizovala a záhadne sa otepľuje. A tvrdia, že predtým bola klíma stabilná, čo je nezmysel. Ak tie dáta chce niekto vyvrátiť, prajem mu veľa šťastia. Ale sú to údaje z ľadovcových vrto v Grónsku a v Antarktíde.

- Ako by ste argumentovali človeku, ktorý má pocit, že v poslednej dobe počet katastrof vo svete stúpa a s planétou sa deje niečo zlé? Ako by ste vysvetlili všetky tie hurikány, záplavy, požiare, topiace sa ľadovce, fotografie vychudnutých polárnych medvedov...? Sme za toto všetko naozaj zodpovední my ľudia... a nami produkované CO₂? Ako a v akých súvislostiach toto dianie vníma klimaskeptik?

- To čo stúpa, je počet správ o živelných pohromách v médiách. Dnes sa hneď na druhý deň dozvieme aj o povodniach v Číne, zatiaľ čo pred 200 rokmi ľudia ani nevedeli, že Čína existuje. A tiež stúpa počet de-

z teplejších čias. Mňa skôr hnevajú poplašné správy vyrobené úplne umelo. Trebárs tie požiare v Amazónii tento rok (2019) podľa správy NASA (Earth Observatory) boli blízke priemeru za posledných 15 rokov. Amazónia už zažila roky s ďaleko väčšími požiarimi. Tvrdenie, že išlo o rekord, nie sú pravdivé. Proste miestni farmári cielene vypaľujú burinu na poliach tak, ako každý rok. Rovnaký nezmysel sú tie ľadové medvede. Ich populácia vďaka regulácii lovu od 60. rokov výrazne stúpala. Eskimáci skôr majú problémy s premnožením medvedov – to je problém, pretože chránené druhy nemôžu len tak strieľať. Takže aby som to zhrnul – áno, za toto všetko sú zodpovední ľudia. Za tú lavínu fake news a novinárskych kačíc sú zodpovední ľudia.

- Klimaskeptici tvrdia, že veci na planéte a v prírode prebiehajú cyklicky. Problémom má byť o. i. aj to, že ich „kolegovia“ alarmisti vytrhávajú informácie z kontextu – pracujú totiž s grafmi, zobrazujúcimi krátke časové obdobia a týmto spôsobom „cyklickosť“ prírody a diania v nej zámerne „zneviditeľňujú“ a popierajú. Môžeme si uviesť nejaké konkrétne prípady?

- Možno sa ukazuje nárast počtu požiarov v posledných desaťročiach. A už sa ľuďom neukáže, že pred sto rokmi bola situácia rovnaká, ak nie horšia. Tuomo Wallenius z University of Helsinki napríklad preukázal, že v 19. storočí lesné požiare v priemere ročne zasiahli 2 % lesov, zatiaľ čo dnes len 0,33 %. Alebo iný príklad. Ľuďom sa ukazuje otepľovanie v Českej republike v dvadsiatom storočí. Ale neukážu sa dáta z Klementína storočia devätnásteho – pre-

– 300 gigaton uhlíka! Má tu vôbec zmysel hovoriť o nejakej uhlíkovej stope človeka, ktorá je neporovnateľná s uhlíkovou stopou prírody, napríklad oceánov (38 tisíc gigaton CO₂)? Je namieste hovoriť o nejakej jednoznačnej ľudskej „vine“ za niečo, čo je z pohľadu planéty a jej hodnôt CO₂ úplne zanedbateľné? Nie je práve pri čítaní týchto čísel oveľa zreteľnejšie, že ide o politicky zneužitú tému?

- Ako som povedal, v ére dinosaurov bolo v atmosfére uhlíka asi 5x viac ako dnes. Čiže my len do atmosféry späť vraciame to, čo v nej pôvodne bolo. Ak tento uhlík – dlho pochovaný bez úžitku v podzemí vo forme ropy a uhlia – vracia človek späť do obehu, tak to by nám planéta mala skôr poďakovať. Nebyť vracania uhlíka do kolobehu, život na planéte by dávno vyhasol. Jedným z dôvodov, prečo sa život vyvinul práve na Zemi a nie napríklad na Marse je tektonická činnosť, ktorá toto zaisťuje. Predstava, že príroda sa nedokáže s týmto návratom na pôvodnú úroveň vyrovnáť, ma prekvapuje. Vyrovnali by ste sa s tým, keby vám niekto ponúkol viac jedla? Rastlinstvo sa tým živí, tým uhlíkom. Málokto vie, že Svante Arrhenius, nazývaný otcom skleníkového efektu, otepľovanie vítal. (Svante Arrhenius je vzdialeným príbuzným Svante Thunberga, otca aktivistky Gréty Thunbergovej – pozn.) Dúfal, že spaľovaním uhlia oteplíme klímu a oddalíme ďalší glaciál. Tieto fakty ale nič neznamenajú vo svete, kde videohra – simulovaný počítačový model budúcnosti, má väčšiu váhu než namerané dáta z reálneho sveta. Sociológ Jean Baudrillard takýmto virálne sa šíriacim fikciám hovoril „simulakry“. Napríklad paleontologičku Susan Crockfordovú vyhodili z univerzity, pretože spochybňuje hrozivé predpovede o vymretí ľadových medveďov poukázaním na realitu, kde medveďov naopak pribúda. „Primárnym prístupom Crockfordovej a iných popieračských blogov je rámovanie neistoty tým, že sa sústredíme na súčasnosť a že budeme spochybňovať presnosť predpovedí budúcnosti,“ sťažovali sa alarmisti (Harveyetal, Bioscience 2017).

- Celé roky sme počúvali o termíne „globálne otepľovanie“, v poslednej dobe ho nahradil termín „klimatické zmeny“. Prečo? Je táto zmena „rétoriky“ podstatná a má niekde svoj skrytý dôvod?

- Úplne najskôr sa hovorilo o hrozbe novej doby ľadovej. Hlavné v 70. rokoch po 30 rokoch dramatického ochladzovania klímy. Kvôli tejto hrozbe ochladzovania vznikli prvé klimatologické ústavy – čo už dnes vie málokto. Potom sa začalo otepľovať a založil sa k tomu IPCC. V rokoch cca 1998-2016 sa otepľovanie na celú generáciu zastavilo a modely nevedeli vysvetliť prečo. Tie modely sú totiž nastavené tak, že sa venujú len CO₂. Takže nevzali do úvahy existenciu oceánskych cyklov ako je AMO (Atlantic Multidecadal Oscillation) alebo PDO

(Pacific Decadal Oscillation). Teploty oceánov vždy 20-30 rokov stúpajú a potom 20-30 rokov klesajú, čo má vplyv na úlovky rýb – ako poukázala už FAO (Organizácia OSN pre výživu). Tento cyklus zodpovedá rovnakému kolísaniu polárnych žiar (pozri katalóg od autorov Křivský a Pejml). Takže príčina asi bude astronomická. Toto ale v IPCC nevedia alebo vedieť nechcú. Neoteplovanie ich zaskočilo. Možno pamätáte na ich zmätené mentálne kotrmelce, že mrazy sú dôsledok otepľovania. Vtedy sa otepľovanie premenovalo potichu na zmenu klímy, teda frekvencia užívania tých pojmov sa zmenila. Potom túto pauzu v otepľovaní radšej vygumovali z historických dát. Vraj tá pauza – hoci o nej svojho času jasne hovorila aj IPCC – nikdy neexistovala. Nakoniec ale na sledovanie dlhodobých trendov úplne rezignovali. A dnešná rétorika

političnými revolučnými výbormi, asi ako boli soviety. Lenže politici konali dostatočne. Francúzsko v reakcii na ropný šok vybudovalo flotilu asi 60 jadrových elektrární, takže má 70% elektriny z jadra. Bez emisií CO₂. Prečo to takto nemá celá Európa? Vinníkom sú ekologickí aktivisti typu Greenpeace, ktorí rozvoj jadrovej energetiky zablokovali. Keď budú klimatickí aktivisti zase hľadať, kto sabotuje znižovanie skleníkových plynov, nemusia nikam chodiť na demonštrácie. Môžu zostať doma a pozrieť sa do zrkadla. Nemci investovali do obnoviteľných zdrojov asi najviac na svete, ale pretože zatvárajú jadrové elektrárne, ich emisie CO₂ celkovo stúpili, namiesto aby klesli. Musia totiž stavať nové uhoľné elektrárne, aby vykryli výpadok jadra. U nás na tom tak zle nie sme, ale zase sme solárnikom natlačili do vreciek 1 milión Kč

kami plíživo nastupujúcej totality, ktorá jednoducho chce, aby „vinný ľud“ za každú cenu platil uhlíkové dane „superbohatým“. Slobodný človek je problém a totalita urobí všetko pre to, aby ho tejto slobody zbavila. Ako toto vnímate vy?

- Rímsky klub v knihe „Medze rastu“ vyjadril obavu, že surovín nezadržateľne ubúda. Napríklad ropa vrah dôjde do roku 1992. Chceli to riešiť zavedením akéhosi svetového pridelového hospodárstva. Obdobne Rebélia proti vyhynutiu dnes volá po vyhlásení klimatickej núdze, teda výnimočného stavu. Ako za vojny. Spotreba surovín by sa mala radikálne obmedziť. K tomu smeruje aj každoročná „oslava“ dňa ekologického dlhu – od toho dňa do konca roka vrah svet spotrebováva viac zdrojov než koľko má. Chudobným krajinám vrah nesmie byť dovolené dosiahnuť západnú životnú úroveň,

časom horizonte? Na čo sa treba pripraviť?

- V roku 2030 nenastane koniec sveta, ako prorokovala Sv. Gréta. Ťažko povedať, čo rozčarovaní veriaci urobia. Možno potom vydrancujú miestne veštiarne. Ľudstvo inak ale čaká celkom dobrá budúcnosť. Rast populácie sa už od 70. rokov spomaľuje (aj keď stále ešte rastie) a do roku 2100 sa zastaví asi na 10 miliardách ľudí (pozri správu OSN s názvom World Population Prospects 2019). Je to logický dôsledok „demografického prechodu“ – transformácia z modelu vysoká úmrtnosť / vysoká pôrodnosť k modelu nízka úmrtnosť / nízka pôrodnosť. Teraz je život bezpečnejší ako býval a nemusíte deti „zálohovať“, aby vám aspoň nejaké prežilo. Populácia rastie len v medziobdobí, než si to ľudia uvedomia. Aj keby klimatické zmeny mali také negatívne dopady, v aké

je o tom, že každé neprijemné počasie sa vyhlasuje za dôkaz „narastajúcej extrémnosti počasia“. Vraj je to klimatický rozvrat, klimatická kríza. Je napríklad pár rokov sucho a oni ukážu – hľa, klimatická kríza je vidieť voľným okom. To už s vedou nemá nič spoločné. Tieto javy existovali aj v treťohorách, kedy nebol ani priemysel ani človek.

- Ako ukážkový príklad „donkichotského“ boja s klímou a emisiami a neefektívneho investovania do zelených technológií ste uviedli Nemecko, ktoré pod vplyvom zelených hnutí vyhlásilo vojnu jadrovej energii. Investovanie obrovských súm do obnoviteľných zdrojov energie podľa vás z pohľadu hodnôt CO₂ nič nerieši a je splachovaním peňazí, ktoré by sa dali využiť efektívnejšie. Použili ste dokonca termín „ekonomická sabotáž“. Môžete svoj postoj vysvetliť detailnejšie?

- Študenti štrajkujúci za klímu tvrdia, že politici nerobia pre klímu, čo treba. A oni ich k tomu vrah chcú dotlačiť. Rebélia proti vyhynutiu dokonca chce parlamentnú demokraciu zrušiť a nahradiť ich akýmisi

(do roku 2030) a výsledok je, že máme mizerných 3% elektriny zo solárnym systémom. Zo solárných panelov bol nadšený už americký prezident Carter za ropného šoku v 70. rokoch ale aj dnes (údaje za rok 2015) solár a vietor dokopy vyrobia ani nie 1,5 % svetovej spotreby energie (TPES) – počítané vrátane dopravy. Zdrojom sú „Key World Energy Statistics“ (Medzinárodná agentúra pre energiu 2017). Je to asi tak absurdné, ako keď poslanci mesta Kocúrkovo zabudli v novej radnici urobiť okná a rozhodli sa to vyriešiť tým, že tam budú denné svetlo nosiť v sudoch.

- Klimatická panika nadobudla zaujímavé rozmery – v Nemecku sa chystá zdražovanie mäsa, konzumácia ktorého je vrah neekologická, začína sa hovoriť o tom, že ľudia by sa mali okrem mäsa vzdať i lietania a súkromného vlastníctva áut. V Británii sa objavujú úvahy, podľa ktorých by sa malo súkromné vlastníctvo áut rovno zakázať, inak Británia do roku 2050 uhlíkovo neutrálna nikdy nebude. Keď sa na tieto veci pozrieme vo svetle vyššie uvedených faktov, zdá sa, akoby sme boli sved-

pretože to by nám na zdroje nestačilo ani päť planét. Toto uťahovanie opaskov sa ale pochopiteľne nedotkne mocných. Nedotkne sa elít, ktoré lietajú súkromnými tryskáčmi po svete a kážu nám o znižovaní uhlíkovej stopy. Bohatí si nemusia svoje emisie znižovať – môžu si kúpiť klimatické odpustky. Chudobní túto možnosť nedostanú. Tým bude zdražené mäso, zdražené pohonné hmoty, zdražené lietadlá, zdražené pivo. Z výnosov zdrazenia sa budú financovať rôzne klimatické uveď domelé biznis projekty. Uvedomme si, že celá táto ideológia neo-feudalizmu vychádza z brutálnych téz reverenda Thomasa Malthusa, ktorý v 18. storočí navrhol chudobu hubiť, aby populácia nerástla rýchlejšie ako objem potravín. Prišiel napríklad s nápadom stavať chudobe baraky pri močiach, kde vyčíňa malária a dúfať v návrat moru.

- Podľa alarmistov nás čaká katastrofa a doslova posledných pár rokov života na Zemi, nakoľko nám „zhorí náš vlastný dom“. Ako osud ľudstva na planéte vidíte vy, skeptici? Čo sa podľa vás bude diať, v akom

veria alarmisti, i tak bude ľudstvo o sto rokov minimálne 10x bohatšie. Globálne HDP totiž rastie dlhodobo tempom cca 3 % ročne, zatiaľ čo odhadované ekonomické klimatické škody nemajú byť horšie ako 1 % ročne (podľa alarmistov). Pekne to vysvetľuje Ed Dolan, ekonóm z Yale-University na základe štúdie Marshalla Burkeho a kol. 2015. A vzhľadom na to, ako v posledných desaťročiach mizne chudoba, dá sa čakať, že o sto rokov bude podvýživa neznámy pojem. Jednej veci sa ale nikdy nezbavíme - vždy občas príde búrka alebo suchá alebo povodňa. Počasie je totiž nevyhnutné na každej planéte, ktorá má atmosféru. Na klimatických utečencov neverím – suchá či neúroda občas budú vždy, ale ak celkovo ekonomika bude rásť, ako sme si povedali, je nezmysel si ekonomických migrantov nejak spájať s klimatickými zmenami. Emigrácia z komunistického Československa mala napríklad celkom iné dôvody ako počasie.

Za rozhovor poďakovala
LUCIA ŽATKOVÁ

Článok vyšiel pôvodne na portáli
Luciine dvere

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Križka – Cena jedného čísla je 1.60 € (ročne 33,60 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Dňa 26.6.2019 v hlavnom večernom spravodajstve RTVS bola opätovne prejednávaná problematika neurochirurgie v Bratislave. Názory prispievateľov k plánovanému otvoreniu nového neurochirurgického pracoviska v Ružinovskej nemocnici svedčia o všeobecných problémoch zdravotníctva na Slovensku nielen na úrovni neurochirurgie. Vyjadri sa hovorkyňa ministerstva zdravotníctva, ale aj dnes už bývalý prednosta Neurochirurgickej kliniky na Kramároch Doc. Andrej Šteňo a jeho otec –dnes už tiež bývalý dlhoročný prednosta Neurochirurgickej kliniky Prof. Juraj Šteňo a hlavný odborník ministerstva a t. č. aj dekan Lekárskej fakulty. Rodina Šteňovcov sa vyjadriala zásadne proti otvoreniu nového pracoviska v Ružinove pre jeho nadbytočnosť a pre očakávaný perspektívny nedostatok skúseností a nebezpečenstvo vysokej úmrtnosti.

Osobne môžem vyjadriť pochvalu za rozhodnutie ministerstva zdravotníctva vytvoriť v Bratislave novú neurochirurgiu. Nie je najpodstatnejší počet pracovísk, ale predovšetkým, aký majú profil, aký repertoár operačných výkonov poskytujú a do akej miery budú využité.

V malých pomeroch, pri trvalom zápase o udržanie elementárnej prevádzky, je nevyhnutné zaštitovať sa autoritou. Dôležité sú veľké nápisy vedúcich pracovísk a prednostov klinik. Vôbec pritom nenapádam ich odbornú kompetentnosť. Jedná sa skôr o vyjadrenie obdivu nad tým, že za daných okolností to ešte všetko funguje a systém sa ešte nezrútil. Funkcie z dôb totalitnej - hlavný odborník ministerstva zdravotníctva - taktiež vytvára klímu autority. Je pochopiteľné, že minister sa chce kompetentne poradiť v rozhodovacom procese. Nie je však jeho povinnosťou využiť služby hlavného odborníka. Táto funkcia nie je funkcia s kompetenciou "posledného slova" v odborných a organizačných otázkach. Dnes aj v malom štáte, ako je Slovensko už existujú kompetentní neurochirurgovia, ktorí sa vyznajú v problematike a sú organizovaní v odbornej lekárskej spoločnosti. Je nevyhnutné podotknúť, že v každom odbore môžu existovať odlišné názory na úrovni organizačnej a odbornej a nemožno ich pritom označiť za neodborné.

Pracovná klíma na pracovisku pri skromných technických a personálnych podmienkach zohráva niekedy významnejší faktor ako samotná technika. Pokiaľ spolupracovníci nemajú možnosť zmeniť svoje pracovisko, podpora len jedného pracoviska tvorí rámec odboru nekonkurenčné prostredie. Tvoria sa tak klíma jedného kohúta na smetisku. Taktó sú pracovníci donucovaní do bezvýhodnej existencie situácie. Nie všetkým musí všetko vyhovovať. Ak nevidia perspektívu, buď „zabalia kufre“ alebo kapitulujú. Problém však zostáva...

Prednostenstvo klinik u niektorých zriaďovateľov pracovísk na Západe, zmluvne zabezpečené v univerzitnom a štátnom sektore na obdobie 5 rokov, má z hľadiska pracovnej klímy svoje výhody. Z hľadiska výchovy kádrov to má

však aj nevýhodu. Keď prednosta kliniky vychová troch, štyroch plne samostatne aktívnych neurochirurgov schopných prevziať zodpovednosť vedúceho pracoviska - je to slušný výkon. Na to je však v neurochirurgii potrebné určite viac času ako 5 rokov. Samozrejme, že sa môže uchádzať o vedenie aj niekoľkokrát za sebou, pričom očakávania môžu byť jasne definované. Horšia je však bilancia, keď

tomnosťou kooperujúcich odborov (neuroanesteziológia, neurointenzívna starostlivosť, radiológia a intervencionálna radiológia - s 24 hodinovou pohotovosťou). Osobne sa pýtam, ktoré pracovisko v Bratislave takéto podmienky poskytuje kapacitne a do takej miery, že budú splnené aj časové predpoklady pre ešte zmysluplnú liečbu pod jednou strechou. Aj pracoviská s ideálnymi personálnymi a technickými

nebude robiť rámec odboru všetko. Personálne a organizačne sa pracoviská určite vyprofilujú. Aká je však zmysluplnosť investovať do nemocnice na Kramároch? Táto nemocnica je existenčná nevyhnutnosť po stránke koncentrácie odborníkov a na základe nevyhnutnosti poskytovať služby. To na ministerstve zdravotníctva vedia. Mediálny zápas lekárov o operačné stoly na Neurochirurgickej klinike na Kramároch bol obrazom celkovej úrovne zdravotníctva. Jedná sa o nevyhnutnú akútnu investíciu bez ohľadu na to, či má pracovisko v konkrétnej budúci perspektívu dvoch alebo desiatich rokov.

Veľká fakultná nemocnica je hudba vzdialenej a veľmi najasnej budúcnosti. Podobne sa za totalitnej stavala Detská fakultná nemocnica. Stálo za to sledovať túto stavbu cez okná kramárenských oddelení. Pamätníci vedia o čom hovorím.

Komplexnosť vzťahov na chirurgickom pracovisku – výber profesionálnej operačnej orientácie, vypisovanie operačného programu, rozdeľovanie služieb, umožnenie dovolení, poverovanie rôznymi - aj menej príjemnými, aj keď nevyhnutnými úlohami, ovplyvňovanie študijných pobytov a výukových povinností - je prirodzenou súčasťou života na klinickom pracovisku s chirurgickým zameraním. Priame rodinné väzby tak zákonite komplikujú pracovnú klímu na pracovisku. Z týchto dôvodov niektorí štátni zamestnávateľia aj na tzv. Západe neumožňujú principiálne zamestnanie priamych príbuzných - dokonca ani v jednej inštitúcii - a to aj bez priamej podriadenosti či nadriadenosti.

Rodinné štátne podniky sú charakteristické skôr pre tzv. východnú Európu. Viditeľné je to aj v politike. Ľudsky je to však pochopiteľné. V štátnom sektore sa tak tvoria predpoklady pre konflikty a možné opodstatnené, ale aj neopodstatnené averzie. Pokiaľ to teda nie je zakázané, tak je to možné. Ak zriaďovateľ pracoviska nič nenamieta, musí počítať aj s dôsledkami a s personálnou instabilitou. Osobne nemôžem hodnotiť dôvody výpovedí, ale podľa známych mediálnych informácií podalo výpoveď na Neurochirurgickej klinike na Kramároch 10 lekárov. Jedným z dôvodov boli aj rozpory s vedením kliniky.

Nedostatok sestier na operačných sálach a oddeleniach, tr-

valý zápas o elementárne pracovné predpoklady, trvalé- avšak neoficiálne donucovanie zdravotníckych pracovníkov do improvizácií, produkcia zdravotného personálu školstvom vo významnej miere pre zahraničie... - to všetko má svoje dlhodobé dôsledky. Mnohí absolventi lekárskej fakulty ani nenastúpia do pracovného pomeru na Slovensku. Všetko sú to neriešiteľné problémy, pokiaľ občania sami štatisticky nepochopia význam právneho štátu a neodhalia hru na demokraciu, ktorá sa im ponúka a ktorú prijali. Vždy dostali demokraciu s prívlastkami. Tá predposledná bola socialistická a teraz sa volá liberálna - oligarchická. Prvá demokraciu reprezentovala ekonomická dogma absolutizmu štátu, tú druhú dogma, že každý iný vlastník je lepší ako štát. Aplikácia obidvoch dogiem mala vždy kriminálnu predohru vo vlastníckych zmenách. Spoločenský zmier je nemožný, pokiaľ sú dopady ekonomického dogmatizmu právne nepostihnutelné. Predpoklady k tomu nikdy nenastali a ani nenastanú, pretože parlament nezabaví občana politickej korektnosti, nezabezpečí zákonom možnosť slobodne diskutovať na dogmatizované a tabuizované témy. Jednoducho verejnoprávnosť vo verejnoprávných médiách. Alternatívne názory nemajú vstup do mediálneho verejnoprávného priestoru a parlament nemá vplyv na podstatné kapitálové toky. Osud štátu a jeho financií je definovaný pochopením známeho pojmu "obmedzená suverenita" a rešpektovaním pojmu koloniálnej nadradenosti. Lacná pracovná sila ako ekonomická výhoda štátu vedie zákonite k jeho koloniálnemu postaveniu.

Korupcia je imanentnou súčasťou parlamentnej liberálnej demokracie partokratického typu. Za 30 rokov sa platy nepohli od zárobkovej úrovne jednej štvrtiny až tretiny úrovne západnej Európy, aj keď zamestnanec pracuje v tej istej západnej firme a vykonáva rovnako kvalifikovanú prácu - avšak na Slovensku. To je realita na zamyslenie, ktorej produktom je aj zdravotníctvo. Za týchto okolností ho nezachráni ani najgeniálnejší minister zdravotníctva. Teraz sa jedná už o holú existenciu štátu.

Bez štátu a jeho zodpovedne spravovaných financií nemôže obyvateľstvo očakávať funkčné zdravotníctvo. Vzhľadom na svoje záujmy súkromný sektor v zdravotníctve reálnu potrebu obyvateľstva nikdy nedorieši. V spoločnosti je však z konkurenčného hľadiska nepostrádateľný.

Prezentovanie osobnej profesnej dominancie prostredníctvom literárnej citovanosti, ukazovanie celebrít a podnikateľov ktorých som liečil, stále dokazovanie svojej výnimočnosti je vyčerpávajúci zápas. Lekár ho potrebuje pre vzbudenie dôvery a na odháňanie konkurentov. V individuálnom existenčnom zápase o prežitie však chýba náhľad na skutočnosť, že nejednota odborníkov len podporuje konzervovanie problémov v ktorých žijú.

PETER POGÁDY
neurochirurg

Problémy neurochirurgie ako obraz stavu zdravotníctva

vedúci zdravotnícky pracovník tvorí stále pracovné okolnosti a klímu „bezo mňa to nejde“... až mu všetci schopní újdu a ono to už bez neho naozaj nepôjde... Je však možné, že práve to je cieľ... Prednostovia oddelení sú spoluzodpovední za generačnú kontinuitu schopnosti poskytovať zdravotnícku starostlivosť v štáte.

Vrcholom argumentačnej demagógie je porovnanie počtu neurochirurgických pracovísk v Bratislave (údajne celkovo 5), s počtom pracovísk v celom Dánsku a tiež uvádzanie nebezpečenstva zvýšenia úmrtnosti pacientov v prípade väčšieho počtu pracovísk. Detská neurochirurgia na Kramároch sa už dávno organizačne a odbornou problematikou špecializuje v prospech detských neurochirurgických pacientov. Dve pracoviská teda na Kramároch síce existujú, ale jedná sa o poskytovanie neurochirurgických služieb pre všetky vekové kategórie v dvoch susediacich budovách. To, že musia kooperovať neurochirurgia pre deti a pre dospelých nikto nepochybuje. Najmä v oblasti výuky. Súkromné zariadenie v Petržalke, či Nemocnicu sv. Michala nemožno považovať za plnohodnotné neurochirurgické pracoviská s plným repertoárom neurochirurgického centra.

Súkromný sektor v zdravotníctve nemá záujem o finančne nákladnú a rizikóvu medicínu. Tak isto ako aj v západnej Európe. Neurochirurgia vo svojej komplexnosti je drahým odborom. Štát nemá možnosť vybrať si lacné diagnózy, pretože aspoň na papieri ústava garantuje nárok na zdravotnícku starostlivosť. Všetko ostatné je otázkou politickej kamufláže a zápasu o stranické predvolebné body...

Veľké neurochirurgické pracoviská v západnej Európe na krajskej úrovni spravidla poskytujú komplexný operačný repertoár aj v spolupráci s nevyhnutnou prí-

predpokladmi v západnej Európe zákonite zápasia s rozporuplnosťou niektorých odborných postojov a časových možností. Nedostatok kvalifikovaného personálu trápi aj zdravotníctvo západnej Európy. Doteraz to riešili aj personálnym odlivom z tzv. východnej Európy.

Odborník na molekulárnu biomedicínu (Peter Celec) sa v uvedenom televíznom príspevku vyjadriť k závislosti kvality operačného výkonu od rutínnej skúsenosti v podmienkach chirurgických pracovísk na Slovensku. O jednoduchšej sedliackej logike významu rutiny a skúsenosti nikto nepochybuje. Ukazovanie americkej štatistiky pre opodstatnenosť tejto jednoduchšej logiky - ako zaklínacej formuly - má demagogický charakter, pokiaľ nediferencujem, aké operácie sa na pracovisku realizujú, aké medicínske služby nemocnica poskytuje, aké sú organizačné podmienky pre zvládanie operačných komplikácií, aký je profil diagnóz a rizikovosti pacientov. Úmrtnosť v nemocnici v súvislosti s chirurgickým vykonom nie je vždy závislá len od chirurgov. Kto nestá denne za operačným stolom nemá ani potuchy, čo to znamená a pritom osobne považujem hru na osobnú chirurgickú "výnimočnosť" za marketingové divadlo... Individuálne rozdiely medzi chirurgami však určite existujú. Uvážanie štatistik možnej vysokej úmrtnosti pre argumentačné zabezpečenie výhod a postavenia vlastného pracoviska, považujem za naspodnejšie dno interpersonálnej komunikácie v zdravotníctve. Prezentácia tohoto typu argumentácie pred laikmi na mediálnej úrovni je asi najzhubnejšia forma.

Otvorenie novej neurochirurgie Bratislava určite potrebuje. Nielen z hľadiska medicínskeho, ale aj pre tvorbu odborného konkurenčného personálneho prostredia. Žiaden lekár a žiadne pracovisko nemôže a ani